



jaarstukken 2023

STICHTING WORM

Boomgaardsstraat 71

Rotterdam



INHOUDSOPGAVE

	<u>pagina</u>
Inhoud	1
1. 1.1 Bestuur verslag	2
2. Jaarrekening	
2.1 Balans per 31 december 2023	39
2.2 Functionele rekening van baten en lasten	40
2.3 Algemene toelichting	42
2.4 Toelichting op de balans	43
2.5 Toelichting op de rekening van baten en lasten	47
3. Overige gegevens	
3.1 Bepalingen omtrent resultaatbestemming	53
3.2 Controleverklaring	54

1. Inleiding

Wanneer we terugblikken op WORM's inspirerende programma's van afgelopen jaar, herbeleven we verwondering en bevologenheid. Een religieus-spirituele bijeenkomst van en voor feministische moslima's; een sensueel festival om het hele spectrum van seksualiteit met een breed publiek te bespreken; internationale multidisciplinaire improvisatie presentaties en residenties; een performance- tiendaagse in de publieke ruimte, online verbonden met een parallelle tiendaagse in Chicago; podiumpresentaties, radio-uitzendingen. Het zijn magische bijeenkomsten vol levensvreugde, activisme, eigenzinnigheid en humor. En ja, we werden en worden ook geconfronteerd met grote onzekerheden en uitdagingen. Groeiende sociale onrust, sterk stijgende kosten, onze drang om geen kans onbenut te laten. WORM heeft in 2023 toekomstbestendigheid bewezen.

Samen met een uniek team van 'Wormies' hebben drie opeenvolgende interim-directeuren hervormingen doorgevoerd om de organisatie door een turbulente tijd te loodsen. We zijn trots op de wijze waarop talloze mensen vanuit pluriforme verbondenheid bijdragen aan de veerkracht van onze organisatie: een nieuw, veelkleurig toekomstperspectief is geschetst.

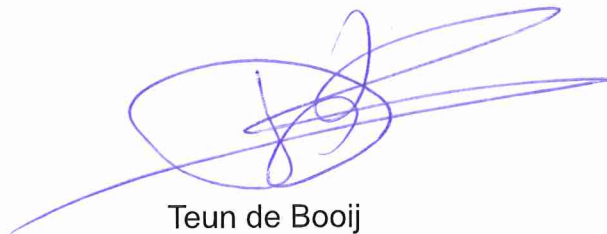
WORM erkent dat onzekerheid de realiteit is. We herkennen bestaansonzekerheid in de kunstenaars waar we mee werken, in de thema's van programmamakers, in onze internationale en (g)lokale netwerken, in onze medewerkers en vrijwilligers en in onze bezoekers. We zien dat mensen sterke behoefte hebben aan sociale ruimtes en dat creatieve burgers en kunstenaars ons vinden in hun zoektocht naar een podium voor onafhankelijke zelfexpressie.

WORM heeft zich ook in dit derde jaar van het meerjarige plan 'Open City' gemanifesteerd als genereus huis voor meerstemmigheid. Hierin borgen we reflectie door dialoog met makers en bezoekers die vanuit een ander referentiekader handelen en waarnemen. Deze dialoog is de basis voor onze maatschappelijke relevantie en ons lerend vermogen. Het scherpt onze urgentie en het daagt ons uit zelfkritisch te blijven, zowel naar onze eigen organisatie als naar de sectoren waarin we actief zijn. Met andere woorden: WORM's succes als podium voor nieuwe perspectieven wordt gevoed van buiten, door *bevraging uit nieuwsgierigheid naar het onbekende* in plaats van *bevestiging van het vertrouwde*. Zo blijven we eigenzinnig, levenslustig en nemen we onze sterke, inspirerende en prikkelende positie in. In Rotterdam, Nederland en de wereld.

Rotterdam, maart 2024



Charlien Adriaenssens
artistiek directeur – bestuurder



Teun de Booij
zakelijk directeur – bestuurder

De Raad van Toezicht van Stichting WORM in 2023:



Tina Rahimy (vz)



Bér Engels

2. Doelstelling en kernactiviteiten

WORM heeft tot doel een ultieme speelplaats te zijn, een atmosfeer die ruimte biedt voor spel en experiment waarin nieuwe perspectieven ontstaan en gevierd worden. WORM wil inspiratie opwekken en dit delen met diverse publieken en participanten. Onze missie:

WORM is een katalysator voor **nieuwe perspectieven** en draagt bij aan **vrolijk makende meerstemmigheid!**

WORM **ontwikkelt en presenteert daartoe kunst in al haar uitingsvormen**: we organiseren performances, concerten, filmvertoningen, talkshows, radio-uitzendingen en tentoonstellingen, we begeleiden residenten in onze werkplaatsen voor kunstenaars, we organiseren van workshops en begeleiden makers, we leggen verbindingen met lokale, nationale en internationale partners. U leest er meer over in ons activiteitenverslag: hoofdstuk 6.

3. Bedrijfsvoering en financiën

In dit gedeelte lichten we toe hoe WORM georganiseerd is, welke relevante financiële ontwikkelingen we terugzien in de jaarrekening en hoe we mogelijke risico's trachten te beheersen. We schetsen daartoe een algemeen beeld en gaan vervolgens dieper in op verschillende relevante aspecten binnen de kosten en inkomsten.

3.1 Algemeen beeld

WORM heeft door de jaren heen een gezonde bedrijfsvoering gekend, met als kenmerken kostenbewustheid en ondernemerschap. In de periode 2021 - 2024 is er vanuit de overheid extra steun geweest aan BIS instellingen om te kunnen blijven voldoen aan de doorbetaling van medewerkers en zzp'ers wat bemoeilijkt werd door het verlies aan omzet door (tijdelijke) sluiting van de instelling en maatregelen ter bestrijding van de Covid19 pandemie. We stonden in deze periode voor een stevige opgave. Ons netwerk is sterker, groter en diverser. Onze organisatie ontwikkelt zich verder als goede werkgever en opdrachtgever met naast oog voor de belangen van freelancers, vrijwilligers, samenwerkingspartners.

Met een nieuwe tweekoppige directie is WORM bestuurlijk voorzien van dagelijks bestuur die de komende cultuurplanperiode WORM, alle WORMies en onze bekende en nog onbekende bezoekers zal leiden langs soms bekende en nieuwe nieuwe wegen. Daarbij is wel op te merken dat we er niet in geslaagd zijn om de algemene reserve te laten groeien. Daarom gaan we beleid voeren om de algemene reservepositie naar een percentage van 10% van de omzet te laten groeien in de komende jaren.

In 2023 zijn voorbereidingen getroffen om een Ondernemingsraad op te richten. Op het moment van schrijven zijn de verkiezingen geweest, de OR-leden aangesteld en is de eerste OR vergadering geweest.

kunstenaarshonorarium.nl. We vragen onze muziekprogrammeur de SENA-norm te hanteren bij het boeken van artiesten. In een aantal gevallen wijken we daarvan af, bijvoorbeeld wanneer de artiest onze voorzieningen wil gebruiken als testomgeving (try-out, prototype) of wanneer een kunstenaar onderdeel is van een residentie en wij op een andere manier zorgen voor inkomensvorming.

In alle gevallen waar een richtlijn niet in voorziet zorgen we voor een in gezamenlijkheid overeengekomen honorarium. We volgen de landelijke ontwikkelingen en richtlijnen en passen ons beleid daarop aan wanneer nodig. We gebruiken de CAO voor Poppodia en Festivals als richtlijn voor het vaststellen van de beloning van onze medewerkers. We zijn aangesloten bij het pensioenfonds openbare bibliotheken. Voor freelanceovereenkomsten geldt dat we als minimale basis de passende CAO schaal + 50% opslag hanteren. De rekentool van digiPACCT geeft ons en zelfstandigen inzicht in welke vergoeding passend is.

Duurzaamheid

Door structureel aandacht te besteden aan het welzijn van de medewerkers, houden we zicht op de werkdruk en het gevaar van uitval. WORM biedt actief ondersteuning bij re-integratie van werknemers. WORM heeft een externe vertrouwenspersoon en bespreekt op niveau van bestuur en Raad van Toezicht het jaarrapport.

WORM dient net als ieder andere organisatie aandacht te hebben voor pesten op de werkvloer of ander grensoverschrijdend gedrag. We zijn ons ervan bewust dat 2023 veel heeft gevraagd van onze medewerkers. Met de aanstelling van een zakelijk directeur-bestuurder per 1 januari investeert WORM in de verdere bestending van duurzaam personeelsbeleid, dat het welzijn van diverse betrokkenen ondersteunt vanuit een werkgeversrol en professionele ontwikkeling stimuleert. In 2024 gaan we daarom door om naast bewustwording in te zetten op handelingsbekwaamheid van zowel uitvoerend als leidinggevende medewerkers.

Het gebouw van WORM is gebouwd naar een ontwerp van SuperUse Studios, in samenwerking met Atelier van Lieshout. Uitgangspunt voor het gebouw is het gebruik van gerecycled materiaal, net als in ons vorige pand aan de Achterhaven. Dit is een van de grootste hergebruikprojecten van Nederland. Op het dak liggen zonnepanelen die nu reeds een deel van de stroom opleveren. In de horeca werken we met leveranciers die bewust produceren, waaronder Gulpener bier, die in 2023 toetrad tot de groep van B Corp bedrijven. B Corp is een certificering en tegelijk de naam voor bedrijven die voldoen aan hoge eisen van maatschappelijk en ecologisch verantwoord ondernemen. Tony's is een B Corp, Dopper, Triodos Bank en Patagonia natuurlijk. Het is meer dan een toffe sticker op je duurzaamheidsrapport, B Corps vormen samen een beweging. Samen zetten ze zich in voor een gezonde planeet en een eerlijke inclusieve samenleving.

Het restaurant van WORM, sinds de zomer van 2023 geëxploiteerd door een externe partij, blijft voldoen aan hoge kwaliteitseisen en voert een vega/ vegan kaart. Er wordt gasloos gewerkt. In lijn met de komst van de plastic taks gebruiken we geen niet duurzame plastic producten. Voor festivals maken we gebruik van herbruikbare kunststof bekertjes. Limonade van Fritz Cola zit in glazen flessen en de ingrediënten zijn vrij van additieven. Het bedrijf werkt aan de verbetering van haar CO2 uitstoot en heeft een meerjarenplan om gebruik van water en andere grondstoffen te verminderen, 100% duurzaam vervoer en 95% duurzame advertentiemateriaal. De

van een integere en open cultuur. Bestuurders en toezichthouders zijn onafhankelijk en handelen integer. Zij zijn alert op belangenverstrengeling, vermijden ongewenste belangenverstrengeling en gaan op een transparante en zorgvuldige wijze om met tegenstrijdige belangen.

Met de keuze voor het aanstellen van zowel een artistiek- als een zakelijk directeur bestuurder alsook de wijze waarop dit proces is vormgegeven verstevigd WORM de artistieke integriteit van de organisatie. De selectie van nieuwe leden voor de Raad van Toezicht is door de zittende leden uitgevoerd, waarmee de onafhankelijkheid ten opzichte van de directeur-bestuurders is geborgd. De selectie is eind 2023 gestart. Begin 2024 zijn nieuwe leden van de Raad van Toezicht aangesteld, waarmee de Raad 4 leden telt. Op het moment van schrijven worden gesprekken met een vijfde lid gevoerd.

WORM toetst de toepassing van de principes van de Governance Code Cultuur onder andere middels een bestuursevaluatie, in personeelsbeleid middels onder andere agendering in personeels- en ontwikkelgesprekken en door de diverse belangen die met de principes uit de code gepaard gaan te borgen in vertegenwoordiging binnen de ondernemingsraad. De voorbereiding voor de oprichting van de OR heeft eind 2023 plaatsgevonden. Begin 2024 zijn alle OR leden benoemd.

Fair Pay

De waarden uit de fair practice code zijn op allerlei manieren verweven met onze werkwijzen. De toepassing van waarden *vertrouwen*, *transparantie*, *solidariteit*, *duurzaamheid* en *diversiteit*, blijken uit de diverse onderdelen die in dit jaarverslag beschreven staan. Besluiten, processen en financiën zijn in grote mate inzichtelijk en overdraagbaar, mogelijke belangenverstrengeling wordt tegengegaan door de wijze waarop onze organisatie de governancecode toepast. In 2023 is er extra aandacht geweest voor een aantal waarden uit de Fair Pay code; we lichten ze in dit onderdeel toe. De waarde *diversiteit* ligt ten grondslag aan de code diversiteit en inclusie, we omschrijven bij deze waarde ook hoe we de code toepassen.

Solidariteit

Tegenover werk bij WORM staat een eerlijke vergoeding, die overeenkomst met de CAO en honorariumrichtlijnen volgt en voor freelancemedewerkers eerlijk en redelijk is. Om het bewustzijn van de juiste toepassing van fair pay onder programmeurs te vergroten gebruiken we het fair practice lab. We zijn aangesloten bij het Pensioenfonds van de Nederlandse bibliotheken. Alle medewerkers maken daar gebruik van. We hebben in 2022 het WORM-Intranet ontwikkeld, waarop informatie over de CAO, veiligheidsrichtlijnen, beleid en financiën toegankelijker wordt gemaakt. In 2023 is dit systeem verder ingericht om actuele informatie te delen.

Met betrekking tot de verloning van artiesten maken we financiële afspraken die verwant houden met de Fair Practice Code. Daarvoor gebruiken we voor beeldend kunstenaars de tabel van het Mondriaan Fonds en de verschenen rekentool van

4. culturele Codes

WORM Rotterdam volgt toegewijd de Governance Code Cultuur, Fair Practice Code en Codes Diversiteit en Inclusie (en Gelijkheid). Deze waarden uit deze codes zijn onderdeel onze beleidsplanning, -evaluatie en onze operationele handelingen. Door middel van onze visie op het definiëren van artistieke en culturele ruimte, en onze betrokkenheid bij zowel internationale als lokale gemeenschappen. Onze manier van werken, waarbij we programma's dialogisch ontwikkelen met communities en partners, bevordert de diversiteit en helpt ons bij het werven van medewerkers via deze netwerken wanneer er vacatures zijn. Zo ontstaat er een opwaarts cyclisch proces waarin de representatie van programmering, communities en partners terug te zien is in onze organisatie. We zien het toepassen van de codes niet als 'vinkjes zetten', maar als handvatten voor de continue ontwikkeling van onze *nooit-uitgeleerde* organisatie. In dit gedeelte leest u over hoe wij hier in 2023 vorm aan hebben gegeven.

De Governance Code Cultuur

WORM heeft een professioneel bestuur en een Raad van Toezicht die ruimte biedt aan betrokkenheid van belanghebbenden, we lichten in deze paragraaf toe hoe dat tot uiting komt. Leden van de Raad van Toezicht zijn onafhankelijk en ontvangen geen vergoeding. Ook zijn de leden maximaal twee termijnen van vier jaar actief. Aftreden gebeurt op basis van een rooster van aftreden. Werving van nieuwe raadsleden geschiedt op basis van de profielenmatrix en de gewenste toe te voegen expertise. Het bekend maken van vacatures verloopt zowel via het eigen netwerk als door externe netwerken. Jaarlijks *evalueert de raad haar functioneren*.

In de eerste helft van het jaar heeft de Raad van Toezicht een actieve rol gehad om stabiliteit bij WORM te waarborgen. In de tweede helft van het jaar is er door de interim-directeur bestuurder en de Raad van Toezicht zeer regelmatig communicatie geweest. Tijdens de bijeenkomsten heeft de bestuurder de Raad van Toezicht geïnformeerd op gebieden van financiën, personeel, organisatie, samenwerkingen en toekomstvisie. Er is daarnaast gesproken over de inrichting van de organisatie, de werving van een nieuwe directie en leden voor de Raad van Toezicht. De bestuurder was samen met een afvaardiging van medewerkers betrokken bij het selectieproces van de artistiek directeur en zakelijk directeur. Naast vijf formele overlegmomenten heeft op basis van urgentie afstemming plaatsgevonden tussen directeur - bestuurder en Raad van Toezicht. De afzonderlijke rollen zijn daarbij altijd op een transparante manier besproken, gerespecteerd en tevens vastgelegd in reglementen. Hieraan is te zien dat bestuurders en toezichthouders zich bewust zijn van hun eigen rol en de onderlinge verdeling van taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden. Juist in het bewogen jaar 2023 waarin soms snel gehandeld moest worden en een beroep werd gedaan op de actieve betrokkenheid bestuurders en Raad van Toezicht is hier aandacht voor geweest. Bestuurders en toezichthouders dragen dat hiermee uit en vervullen aldus een voorbeeldfunctie. Dit is onderdeel van hoe de organisatie blijkt geeft

De kantoorkosten zijn op niveau 2022 gebleven, wel zien we een ontwikkeling van hogere en meer verzekeringen, zoals de dekking voor langdurig ziekteverzuim. We maakten gebruik van diverse abonnementen (Exact software, beveiliging, lidmaatschappen VNPF, Koninklijke Horeca, Kunstblock, CCV Nederland, software en dergelijke) en dat zal verder doorwerken in 2024.

De activiteitenlasten voor personeel zijn op onderdelen gestegen, mede door de gestegen loonkosten, en tegelijk gedaald. De artistieke staf is met de inzet van een programma coördinator toegenomen. Later in 2023, met de keuze om in de toekomst te kiezen voor een twee koppige directie, is deze coördinatiefunctie komen te vervallen. We gaven minder uit aan honoraria/ gage. Dat betreft loonkosten van curatoren en programmamedewerkers die werkzaam zijn op basis van een zzp-overeenkomst. Met de komst van aangescherpte wetgeving verwachten we hier in de toekomst een verdere daling. Er is een verschuiving te zien naar een meer flexibele schil van arbeid. De omvang van fte voor techniek en productie nam af ten gunste van technici die worden ingehuurd op basis van zelfstandigheid. Hierdoor kunnen we gemakkelijker inspelen op de omvang en de gewenste technische ondersteuning.

Horeca maakt een onlosmakelijk deel uit van WORM. In de Wunderbar zijn doorlopend exposities. In de foyer zijn in het weekend performances en muziekoptredens en live radio. Bij programma's in Central Station, Ubik en Slash Gallery wordt de horeca verzorgd door ons eigen team. De opbrengst van de horeca komt volledig ten goede aan WORM.

De materiele lasten zijn ten opzichte van 2022 en de begroting 2023 bewust lager uitgekomen. Er is minder geïnvesteerd in vervanging, het budget voor publiciteit is gedurende het jaar gekort en efficiënter ingezet. De inkoop horeca is gedaald, wat grotendeels veroorzaakt is door het anders inrichten van de keuken. De keuken in eigen beheer was niet rendabel en is gesloten waarna er een overeenkomst is gesloten met een externe uitbater. De overige kosten horeca zijn hoger dan in 2022 en begroot. De begroting was, zo blijkt, ook na vergelijk met 2022 te laag.

het verhuren van kantoorruimte op nr.69 extra middelen uit dat deel van het gebouw te genereren.

Een aantal private fondsen heeft in 2023 WORM wederom gesteund. Het is ondoenlijk om zonder private steun het aantal programma's op jaarbasis op het huidige niveau te houden. We zijn de gevers erkentelijk. Het resultaat van werving van private fondsen is wel iets achtergebleven op de begroting. De nodige hervormingen binnen de organisatie kregen prioriteit. De samenwerking met Amarte verwachten we in 2024 voort te kunnen zetten. Inhoudelijk leest u hierover meer verderop in het verslag.

Structureel wordt WORM gesubsidieerd door de gemeente Rotterdam en het ministerie van OCW als onderdeel van de Basisinfrastructuur, ontwikkelinstellingen. Deze bijdragen maken het mogelijk dat WORM voor zoveel verschillende makers, partners en bezoekers de deuren zeven dagen in de week open kan houden.

Incidenteel heeft WORM steun ontvangen van Fonds Podiumkosten in het kader van de tweejaarlijkse podiumregeling (in verleden SKIP) en de nieuwe makersregeling, de EU, en de gemeente Rotterdam in het kader van noodsteun inflatie/ energie. Deze laatste was hard nodig, omdat de kostenstijgingen aanzienlijk waren.

2.3 Kosten

De huisvestingskosten namen toe van € 374.682,- in 2022 naar € 426.717,-. Naast de huurkosten speelt vooral de kostenstijging van energie een rol. Die steeg met 40% en betreft een bevoorschotting op de kosten. De eindafrekening is nog hoger uitgevallen en meegenomen in deze jaarrekening 2023.

De beheerslasten personeel zijn als gevolg van de inzet van interim managers hoger dan voorgaande jaren. Een interim manager heeft gewerkt op basis van een tijdelijk contract, twee werken op basis van een overeenkomst van opdracht. De inschaling is gedaan op basis van de CAO Poppodia en Festivals toe te passen en daarmee in overeenstemming met de fair pay. Door een aantal taken bij het interim-management en andere personen binnen de organisatie te leggen, is de omvang van bedrijfsvoering met 0,5 fte teruggebracht. We boden meer ruimte voor stages (totaal 6,2 fte), en hebben de uren van schoonmaakkrachten beperkt (-0,3 fte) waardoor de kosten op niveau van 2022 zijn gebleven.

De overige personeelskosten hebben we naar beneden gebracht: eigen verbruik met 11% en overige personeelskosten met 23%. Het eigen verbruik omvat de kosten van maaltijden voor langere diensten en drinken dat wordt verschaft aan medewerkers en vrijwilligers. Wanneer we kijken naar volgende jaren, dan zal in 2024 de loonsom in geheel toenemen, omdat ook de CAO die WORM volgt in twee jaar met meer dan 7% zal stijgen, en de invloed van het hogere minimumloon zal ook doorwerken.

De nieuwe RI&E en PAGO bieden goede handvatten om in 2024 WORM verder te ontwikkelen als veilige werkplek. Hiertoe behoort ook de geïnitieerde samenwerking met andere huurders van ons verzamelgebouw om gezamenlijk op te trekken in BHV, aanverwante ontruimingsoefeningen en het herontwerp van evacuatie routes. Er is een budget opgenomen voor advies om tot uitvoering te komen.

WORM's werving, instroom, doorstroom, uitstroom en loopbaan bevordering passen bij de missie van de organisatie. Naast dat de organisatie een ontwikkelbudget reserveert en in het HR-beleid gesprekscycli inricht die gaan over functioneren én ontwikkelen, koestert WORM een cultuur waarbij betrokkenen op allerlei lagen in de organisatie de ruimte krijgen om artistieke ideeën verder te ontwikkelen. Zo maken barmedewerkers radio, zijn vrijwilligers ook exposerende kunstenaars en schoonmakers performance artiesten.

We koesteren een team van medewerkers, vrijwilligers, makers en andere betrokkenen die een grote diversiteit vertegenwoordigen. De waarde van deze diversiteit uit zich in verschillende werkwijzen en perspectieven. We zijn ons ervan bewust dat een verwelkomende 'open deur' niet genoeg is om inclusiviteit en diversiteit te borgen. Daarom zorgen we ervoor dat een inclusieve en diverse werkcultuur wordt ondersteund door beleid en vaardigheden van ons team.

2.2 Inkomsten

De directe inkomsten hebben betrekking op inkomsten die direct gekoppeld zijn aan de programma's. WORM heeft in 2023 afgerond 550 presentaties, programma's, workshops en shows mogelijk gemaakt.

De afdeling marketing en PR een groot gedeelte van 2023 onderbezet geweest. Dankzij de hulp van stagiaires is een deel van het werk opgevangen, maar de onderbezetting is terug te zien in achtergebleven kaartverkoop. Op het moment van schrijven is de afdeling Marketing en PR weer op volle sterkte, wordt een positionerings- en salesstrategie ontwikkeld. Het prijsbeleid wordt geëvalueerd naar aanleiding van de bezoekersanalyse met als doel toegankelijk te blijven voor een doelgroep die niet veel te besteden heeft en tegelijkertijd prijzen te hanteren die bijdragen aan een duurzame bedrijfsvoering.

Omzet horeca is nagenoeg gelijk aan 2022 maar wel lager dan begroot. De verwachting dat de publieksaantallen van voor Corona zich in 2023 geheel zouden herstellen is niet uitgekomen. Ook merken we de verminderde bestedingsruimte van onze bezoekers vanwege toegenomen inflatie. De bijdrage van derden voor onder andere coproducties en presentaties valt hoger uit dan in 2022. De opbrengst huur zalen is opgebouwd uit bijdragen van festivals en derden die programma's in WORM realiseren.

De indirecte inkomsten komen overeen met die van 2022. De afwijking van de verhuur ruimte met de begroting is groot. WORM is er niet in geslaagd om naast

brouwerij van O'hara's is onlangs bekroond met de Origin Green-certificering die wordt gegeven aan voedsel- en drankproducenten in Ierland die op een milieubewuste manier werken en ambitieuze doelen stellen voor het verminderen van hun impact op het milieu.

Diversiteit, inclusie en gelijkwaardigheid

WORM, de Open City is succesvol gebleken in het ontsluiten van nieuwe netwerken, contacten en communities Door ruimte te maken voor anderen en gezamenlijk te investeren in het programma-aanbod vergroten we de artistieke waarde en de betekenis voor de context. De aantrekkingskracht van de organisatie op studenten, potentiële medewerkers, kunstenaars, publiek en partners ligt in het feit dat we ons steeds verder ontwikkelen in inclusiever handelen en telkens nieuwe inzichten implementeren binnen onze organisatie en programmering. Door het gebruik van de beleidsscan diversiteit, inclusie en gelijkheid als monitoringsinstrument meten we onze voortgang. Eind 2023 scoorden we als volgt (1=laagst, 5 = hoogst). Programma: 5 Personeel: 4.2 Partners: 4.3 en Publiek: 3.8. We blijven inzetten op verbetering en gebruiken daarvoor de aanbevelingen uit de scan als handvatten.

Het artistiek team van WORM kent een grote verscheidenheid aan nationaliteiten, leeftijden, genderidentiteiten en expertises. Dit straalt af op het programma aanbod. Ook onze ambitie om een netwerk-organisatie te zijn die vanuit samenwerking denkt en handelt, zorgt ervoor dat vele aan WORM gerelateerde individuen en (inter)nationale partners bij ons programma's en kruisbestuivingen aandragen. Diversiteit is bijgevolg niet iets extern dat wij omarmen, maar vormt een intrinsiek onderdeel van wat WORM is en wil blijven koesteren. Hierdoor hebben we een grote aantrekkingskracht op studenten, potentiële medewerkers, kunstenaars, publiek en partners. Dat wil niet zeggen dat we altijd 100% slagen in de doelstelling om in alle geledingen van de organisatie zo divers als mogelijk te zijn.

WORM beoogt een plek te zijn waar bezoekers van diverse achtergronden en leeftijden zich thuis voelen. We scoren we op het gebied van publiek weliswaar een 3.8 van de 5 punten, maar dit is wel de laagste score van de drie pijlers. Daarom leggen we hier meer uit over wat WORM op dit moment doet en wat onze ambities zijn op dit vlak voor de komende tijd.

Ons gebouw is toegankelijk voor mensen met fysieke beperkingen. We experimenteren met prikkelarm uitgaan en organiseren samen met gemeenschappen bijeenkomsten waarbij we een gedragscode afspreken (en het deurbeleid daarop inrichten) die niet voor iedereen toegankelijk zijn om een veilige setting te kunnen garanderen. Onze voorzieningen zoals de werkplaatsen zijn relatief goedkoop te gebruiken voor de gemeenschappen waar we ons op richten. Met name jonge Rotterdammers die zich minder thuis voelen in de dominante cultuur vinden bij WORM een omgeving waarin zij zichzelf kunnen zijn. De *Flanerende Plezierzoeker* is een van de grotere publieksgroepen die WORM bezoekt. Een kenmerk van deze groep is dat men een brede smaak hebben maar weinig middelen. Om deze groep te

blijven bereiken of het bereik uit te breiden dient er een zorgvuldig prijsbeleid te worden gevoerd. WORM gaat daartoe zoals eerder omschreven in 2024 actief aan de slag om de inclusiviteitsambitie te combineren met een gezonde bedrijfsvoering.

We zijn ons bewust van de verantwoordelijkheden die een dergelijke diversiteitsambitie met zich meebrengt. Bevordering van inclusiviteit vergt continue aandacht en evaluatie. We werken met veel communities en kunstenaars in precare situaties of met specifieke behoeften en zienswijzen. Ieder programma blijft mensenwerk en maatwerk. We zijn afwisselend en combinerend een safer space, een brave space, een learning space, een social space. Het groeiproces richting diversiteit en inclusie is nooit af, we hebben een groeiend bewustzijn en dat gaat ook gepaard met een zelf-kritische blik.

5. *Raad van Toezicht & Bestuur*

Aanvullend op de eerdere toelichting over de wijze waarop WORM de cultural governance codes toepast in onze bestuurswijze, lichten we in dit gedeelte toe hoe onze Raad van Toezicht en Bestuur zijn samengesteld. Eveneens reflecteren beide gremia op het afgelopen jaar teneinde deze af te sluiten met een optimistische blik op de toekomst.

5.1 Verslag Raad van Toezicht

Het afgelopen jaar was uitdagend, met meerdere directiewisselingen en met het vinden van de juiste personen voor zowel de directie als nieuwe leden voor de Raad van Toezicht. Na onverwachte uitval van de in 2022 aangestelde interim-directeur ging WORM een onrustige periode in. Die situatie vereiste een intensieve betrokkenheid van de leden van de Raad van Toezicht door tijdelijk directietaken binnen het team te verdelen en de organisatie door deze transitieperiode te leiden. De raad heeft een tijdelijke interim-directeur opdracht gegeven om een plan van aanpak voor financieel herstel en reorganisatie op te stellen en een tweede interim-directeur aangesteld om dit plan uit te voeren en de organisatie in rustiger vaarwater te brengen. Tot slot heeft de raad besloten de leidinggevende functies te splitsen in een artistieke en een zakelijke rol, wat uiteindelijk heeft geleid tot de benoeming van twee nieuwe directeur-bestuurders aan het begin van 2024. De onrustige periode in de eerste helft van 2023 had impact op de leden van de Raad van Toezicht. In de eerste helft van het jaar lag onze focus dan ook op het aantrekken van nieuwe leden voor de Raad van Toezicht. Twee kandidaten bleken geschikt, maar vanwege een te volle agenda en de intensieve wervingsprocessen, was één kandidaat genoodzaakt zich terug te trekken. Dit resulteerde in de beslissing om tijdelijk met twee raadsleden verder te gaan en de wervingswerkzaamheden gefaseerd aan te pakken. In overleg met de interim-bestuurder is besloten om prioriteit te geven aan het aantrekken van een nieuwe vaste directeur-bestuurders, gezien de dringende behoefte hieraan binnen de organisatie. Na het voltooien van dit wervingstraject in november 2023, is het proces voor het uitbreiden van de Raad van Toezicht hervat. Per maart 2024 verwelkomen we twee nieuwe raadsleden.

Het jaar 2023 was een leerzaam maar ook een vermoeiend jaar. We hebben voor veeldilemma's gestaan. Welke toezichthoudende afstand is geëist en hoe ziet geïntensiveerd toezicht er uit? De wijze waarop het personeel meewerkte en meedacht met oplossingen steunde het vertrouwen van de Raad van Toezicht in een toekomstbestendig WORM. De aanstelling van de bovengenoemde interim-directeuren heeft de raad de ruimte gegeven om weer op de juiste afstand te staan en te bewegen. De nieuwe directie doet ons met veel plezier uitkijken naar de komende tijd en naar de toekomst die voor WORM in het verschiet ligt.

5.2 Bestuur

In dit jaarverslag blijkt het bestuur al op allerlei onderdelen terug op het jaar 2023. Aanvullend op de inhoudelijke terugblik die u overal terug ziet, lichten we in deze paragraaf uitgebreider toe hoe bestuursleden zich hebben verhouden tot de organisatie. De drie interim-periodes hebben namelijk impact op de organisatie gehad.

Nieuwe bestuursleden met verschillende ervaring en expertise brengen nieuwe inzichten met zich mee die de organisatie kunnen versterken. Bestaande processen en werkwijzen worden onder de loep genomen en zijn daarmee niet meer vanzelfsprekend. In 2023 hebben we gezien dat deze onvanzelfsprekendheid vanwege grote financiële uitdagingen ook gevoel van onzekerheid met zich meebracht. We zijn trots op de diverse teams die WORM door deze onzekere tijden hebben ingeloodst.

Uiteindelijk gaat het niet om “de personen” maar om de inhoud van ons werk en de noodzakelijkheid van WORM's activiteiten. De interim-bestuurders hebben daarom uitvoering gegeven aan het meerjarenbeleidsplan dat zich in het derde jaar begaf. 2023 was tevens een jaar van vooruitkijken naar alweer een volgende cultuurplanperiode.

Voor de zomer is er een korte overlap van twee interim-directeuren geweest. Prettig hieraan was dat er een paar weken intensief kon worden overlegd over de strategie ontwikkelingen gerelateerd aan uitdagingen van de organisatie. Voor de directie stonden een aantal grotere opdrachten op de agenda:

- Analyse en verbetering van werkprocessen
- Professionalisering
- Financiële stabiliteit
- Ondersteuning Raad van Toezicht bij de werving van de nieuwe directie
- Voorbereiding van transitie personeelsvertegenwoordiging naar ondernemingsraad

Er is terughoudend geopereerd op het artistieke vlak, maar zowel organisatorisch als inhoudelijk is er gewerkt aan de versteviging van de organisatie. De keuze voor twee nieuwe directeur-bestuurders is hierbij een van de sluitstukken.

De formele aanstellingen van deze nieuwe directeur-bestuurders zouden pas per 1 januari 2024 zijn, maar gelukkig konden beiden zich een aantal uren per week vrijmaken van ander werk. Zo konden zij deelnemen aan de ontwikkeling van het meerjarenbeleidsplan 2025 – 2028.

5.3 Overzicht leden Raad van Toezicht en Bestuur

Raad van Toezicht 2023

Naam	Functie	Periode	Maatschappelijke functie	nevenfuncties
Tina Rahimy	Voorzitter	2023	Schrijver, trainer, spreker	Lid RvT Arminius
Bér Engels	Lid	2023	Freelance strategische communicatie, Subsidie manager nachtleven en muziek Amsterdams Fonds voor de Kunsten a.i, hoofd communicatie Bits of Freedom (tot sept 23),	Commissielid cultuurplan Den Haag,
Aukje Bolle	Lid	Tot 1 juni 2023	Directeur Kunstgebouw	Lid RvT De Kom, bestuurslid ICCR, penningmeester De Dependance
Prya Bisambhar	Lid	Tot 1 juni 2023	Freelance journalist, redacteur NTR, NPO, Max.	Founder The Animal Reader
Mark Schotman	Lid	Tot 1 juni 2023	Docent Willem de Kooning Academie, trainer, Coaching and Cooking	

Interim-directeur-bestuurders 2023

Naam	periode	Overige werkzaamheden	Maatschappelijke functies
Johan Gijsen	1 januari/ 1 mei (per 28 februari uitgevallen wegens ziekte)		
Linda Boer	27 maart/ 31 mei	(tevens werkzaam als Senior Adviseur Social Impact Fonds)	
Petter van Raalte	15 mei/ 31 december	tevens werkzaam als interim hoofd cultuurbeoefening (tot eind augustus) en hoofd marketing (tot juni) CultuurSchakel Den Haag, Adviseur Theater Babel Rotterdam (tot september).	Penningmeester Stichting Huis van Gedichten, Voorzitter Stichting De Gouvernestraat, bestuurder stichting Who's afraid of Charlie Stevens

6. *Activiteitenverslag Stichting WORM 2023*

In dit onderdeel van het jaarverslag verbinden we de activiteiten met onze doelstelling en geven we een overzicht van de activiteiten die we in 2023 hebben ondernomen, dat waren er ongelooflijk veel. We beschrijven daarom tien hoogtepunten ter illustratie van de meer dan 2500 artistieke activiteiten. Tot slot blikken we kort vooruit op de toekomst met ongeduld om deze plannen uit te gaan voeren.

6.1 Activiteiten en doelstelling

We zijn in het derde jaar van het uitvoeren van de meerjarenplannen 2021 – 2024. WORM baseert als onderdeel van deze periode haar inhoudelijke en organisatorische keuzes op een integrale verbindende thematiek: WORM Open City.

Hierbij gaan we uit van ideeën ontleend aan stedenbouwkundige en socioloog Richard Sennett. We zien WORM als een kruispunt waarop mensen samenkomen en waar kunstenaars en burgers door de uitvoering van artistieke en culturele producties en presentaties gezamenlijk vormgeven aan de toekomst. Door artistieke praktijk ontwikkelen we alternatieven voor de verregaande gespecialiseerde kunstwereld en de gefragmenteerde samenleving. Daarmee lijken we aan te sluiten op de nota Cultuur in een open samenleving van minister Van Engelshoven (2018), sterker nog: we voeren deze radicaal uit en ervaren alle consequenties ervan. In de WORM Open City staat niet één maker, kunstenaar, discipline of doelgroep centraal maar de relatie tussen WORM en artistiek geïnteresseerde, actieve gemeenschappen en individuen.

Ondanks een turbulente tijd voor onze organisatie bestendige WORM in 2023 diens reputatie als “Rotterdam’s most experimental venue” met het presenteren van muziek-, club-, film-, expo-, talk-, en performance programma's. We versterkten onze vaardigheden als het gaat om community-based programmering waarbij we de bestaande relaties verduurzaamden en ons open stelden voor nieuwe initiatieven, zoals het ontwikkeltraject van HipHop Terminal voor hiphop/urban artiesten, of samenwerkingen met Achterban en Kazemat op het snijvlak van performancekunst, beeldende kunst en nachtcultuur.

In 2023 faciliteerden en stimuleerden we innovatieve kunstpraktijken, met een specifieke focus op multidisciplinaire projecten die de grenzen van traditionele kunstvormen uitdagen.

- Versterken van de positie van experimentele kunst en cultuur op nationaal en internationaal niveau;
- Beyorderen van inclusiviteit en diversiteit binnen de culturele sector;
- Stimuleren van jong talent en bieden van ontwikkelingsmogelijkheden voor opkomende kunstenaars.

Ter ondersteuning van onze doelstellingen, organiseerde WORM een breed scala aan activiteiten, waarover meer te lezen is verderop in het activiteitenverslag. Vanuit de gemaakte afspraken met OCW en de gemeente Rotterdam hebben we daarmee invulling gegeven aan onze rol als ontwikkelingsinstelling. Onze benadering van

kunst en cultuur is intrinsiek verbonden met het onderzoeken van nieuwe vormen, technologieën en ideeën. Deze kwamen tot uiting door:

- Artistieke producties en co-producties;
- Workshops, lezingen en educatieve programma's;
- Residency-programma's voor nationale en internationale kunstenaars;
- Publieke evenementen die dialoog en participatie aanmoedigen.

Onze maatschappelijke waarde speelt een essentiële rol in de maatschappij door het bevorderen van culturele diversiteit, kritisch denken, en sociale inclusie. Ons programma is erop gericht om ondervertegenwoordigde stemmen te versterken en ruimte te bieden aan nieuwe perspectieven en ideeën. Dit draagt bij aan een meer inclusieve en begripvolle samenleving.

6.2 Programma en presentaties

WORM realiseerde in 2023 439 (co)producties en presentaties, 2154 radio-uitzendingen naast nog 19 radioshow's vanaf festivallocaties als ReWire en Eurosonic. Daarbovenop boden we ruimte aan een gigantische pluriformiteit aan maker en bezoekers.

Studenten, muzikanten en geluidskunstenaars gebruikten onze SoundStudio (200+ dagdelen). De filmwerkplaats was continu open voor studenten en gebruikers van analoge film (80 leden). We ontvingen repeterende koren uit de buurt. Extinction Rebellion maakte gebruik van een van onze ruimten voor hun wekelijkse meetings. Bijeenkomsten van welzijnsinstelling WMO Radar met kwetsbare jongeren uit de wijk vonden plaats. Twee keer per maand zorgde Aids Health Foundation in WORM voor gratis HIV-testen.

Onderstaand het overzicht van WORM-producties (368), presentaties podiumkunsten (231), exposities (26) en overige activiteiten:

Kunst en Exposities	26
Theater & Performance	30
Festival(dagen)	31
Art Gang community	78
Community bijeenkomsten	7
Clubnacht	65
Concerten	78
Talk	29
Filmavonden	61
Workshop	34
Radioproducties/ podcast/ uitzending vanaf externe locatie	19
Radiouitzendingen	2154
Studiodagen door derden	200+
#Wunderbar dagen open	354

			Overig	Producties Podiumkunsten	Presentaties podiumkunsten	waarvan in Rotterdam	Wisselende tentoonstellingen
Kunst en Exposities	26	26			12		26
Theater & Performance	30	35		10	38	38	
Festival(dagen)	31	21		5	32	30	
Art Gang community	78	78		68	10	78	
Community bijeenkomsten	7	7		4	5	7	
Clubnacht	65	65		65	65	65	
Concerten	78	78		10	68	78	
Talk	29	29		6	23	29	
Filmavonden	61	61	61			61	
Workshop	34	29	29			34	
Radioproducties/ podcast/ uitzending vanaf externe locatie	19	19	19			0	
Radiouitzendingen	2154	2154	2154		4		
Studiodagen door derden	200+	200		200			
#Wunderbar dagen open	354	0					
Jaarverslag 23	2802		2263	368	257	420	
Jaarplan 23				245	245	234	
		weken	doordeweeks	weekend			
Wunderbar	52		208	156			
			8	23			
UREN OPEN			1664	3588			

In dit activiteitenverslag lichten we eerst tien hoogtepunten van 2023 uit, die weergeven hoe WORM op de intersectie van (populaire) cultuur, beeldende kunst en podiumkunsten programma's en producties ontwikkelt en presenteert. Alsook hoe WORM daarmee kunstenaars buiten WORM en buiten Rotterdam onder de aandacht brengt via onze nationale en internationale netwerken.

Vervolgens geven we een breder overzicht van wat we hebben gerealiseerd in onze podium- en communityprogrammering, met onze festivalpartners, in onze werkplaatsen en creatieve ontmoetingsruimtes.

6.2.1 Tien ontwikkelde hoogtepunten

1. Multidisciplinaire performance ontwikkeling: WORM x Amarte Fonds

In 2023 ging onze samenwerking met het Amarte Fonds van start: een bijzonder ontwikkeltraject. Het vormde de uitgelezen kans om een productie voor

multidisciplinaire makers te creëren. Via een open call deden we een oproep voor hybride projecten die zich kunnen verhouden tot onze radiostudio, onze gallery, of onze blackbox. Voor alle geïnteresseerden bood WORM twee online workshops aan ter voorbereiding van hun projectplannen. Een divers samengestelde commissie met leden van WORM, het Amarte fonds en externe commissieleden, selecteerde uiteindelijk drie projecten uit 197 ingediende voorstellen. Zij kregen elk een maakbudget van 5000 euro excl. btw, ruimtes voor residenties in WORM, technische ondersteuning en inhoudelijke begeleiding van onze producers en ons artistieke team.

In onze gallery werkte Kexin Hao aan Forceful Catering, een muzikale 'pounding'-performance rond een traditioneel gerecht uit haar familie, hierbij gebruikmakend van de echo die deze ruimte produceert.

In onze blackbox werkten choreograaf Marta Wörner en muziekproducent Nikos ten Hoedt aan een beeldende dansvoorstelling in een clubnachtsetting.

In WORM's Radio Station werkte het Nostros collectief aan een theatrale luister-opera en een geluidsinstallatie.

Alle projecten werden op 14 oktober 2023 gepresenteerd in een line-up, hiermee bereikten we verschillende doelgroepen via het Amarte Fonds, WORM en de individuele kunstenaars. We hebben ook externe programmeurs uitgenodigd en vele goede reacties ontvangen.

Door de maak-weken over meerdere maanden te verspreiden, konden we de makers extra productioneel ondersteunen, konden ideeën langzaam rijpen, was er tijd voor feedback sessies en voor het ontwikkelen van een technische rider.

Twee van de drie projecten werden door het Amarte Fonds opnieuw gepresenteerd als hun best-of-2023. Kexin Hao performt Forceful Catering o.a. tijdens On Point of Climax (2024, iii).

In 2024 wordt onze samenwerking met het Amarte fonds bestendig en uitgebreid.

2. *Back to the Future festival SPECTRAL*

In 2023 zette onze Filmwerkplaats hun Europees project SPECTRAL verder, waarbij (inter)nationale performancekunstenaars en kunstenaars van analoge film elkaar ontmoeten en samen optreden. Terwijl 2022 voornamelijk in het teken stond van besloten workshops en interne uitwisselingen met Filmlabs, stond 2023 in het teken van publieke presentaties. Zo werkte de Filmwerkplaats samen met de Taiwanees-Canadese componist Alex Zhang Hungtai en vond eind september het "Back to the Future" Filmwerkplaats festivalweekend plaats: een viering van analoge bewegende beelden en optisch geluid. Dit 2-daagse evenement was een ode aan het 'echte' filmmedium, met een internationaal programma vol audiovisuele performances, films, lezingen, installaties en radioprogramma's. De 100ste verjaardag van het 16mm-filmformaat (celluloid) stond dit jaar centraal.

Het Back to the Future festival deelde de rijke geschiedenis van 16mm als een experimenteel, artistiek (DIY) medium. Met dit format schreven kunstenaars en filmmakers wereldwijd een inspirerende parallelle filmgeschiedenis die tot op de dag

van vandaag voortduurt. Ook de (meestal) jonge makers van de Filmwerkplaats vinden de tastbaarheid, creatieve mogelijkheden en schoonheid van 16mm-film een verademing in het huidige digitale tijdperk.

3. *FLOW international performance symposium*

Sinds 2018 organiseert WORM met regelmaat performances in de publieke ruimte. In 2023 vonden we in het internationale kunstenaarscollectief Out of Site Chicago (USA) een gelijkgestemde partner om een ambitieuze crossover aan te gaan: gedurende drie weken organiseerden we een gezamenlijk performance symposium in de publieke ruimte, parallel in Chicago en in Rotterdam. Feminisme, sociale veiligheid en ecologie waren de drie hoofdonderwerpen. In Rotterdam nodigden we performancekunstenaar en psychologe Dr. Odun Orimolade (Lagos, NG) uit om samen met performancekunstenaar Yvette Teeuwen (Den Haag, NL) workshops en coaching te geven aan een vaste groep lokale deelnemende performancekunstenaars en studenten. Zij kwamen zowel uit de (theater) podiumkunsten als uit de beeldende kunsten, zoals Merel Smitt (NL) of Ratri Notosudirdjo (ID/NL). Ze volgden workshops in WORM, wisselden hun praktijken uit, deden onderzoek voor nieuw werk, en experimenteerden site-specific in de publieke ruimte.

Er lag een belangrijke rol voor een **gezamenlijk online platform** waar de groepen van Chicago en Rotterdam elkaar konden ontmoeten, onder andere door een online avondprogramma waarbij 12 internationale kunstenaars vanuit de hele wereld online presentaties gaven over hun praktijk, zoals Daisuke Takeya (JP), Godwin Constantine (LK), Jelili Atiku (NG) of Selina Bonelli (IT/UK). Iedere avond nam een andere deelnemende kunstenaar de rol van host op zich, om een Q&A te stimuleren. Aan het eind van het symposium konden de deelnemers ervoor kiezen hun opgedane ervaring te delen, live in de publieke ruimte van Rotterdam (en Chicago), en online via een livestream. Zo deed Merel Smitt (NL) een performance in het wassalon van haar woonwijk, liep WDKA-student Lea von Trezy (NL) door het Oude Noorden met een reeks interventie-acties, en deed de groep een gezamenlijke performance aan het Depot Boijmans van Beuningen, om enkele voorbeelden te noemen.

Het symposium werd afgesloten met een gecureerd programma. In samenwerking met curator ieke Trinks / Performance Art Event (Den Haag NL) en met ondersteuning van het Mondriaan Fonds en het Cultuurfonds konden 4 performancekunstenaars uit Rotterdam en Dordrecht gedurende een half jaar een nieuwe performance creëren in dialoog met 4 performancekunstenaars uit Chicago. Deze resultaten werden eveneens live op straat en online via een livestream gepresenteerd: Frans van Lent (NL) + Adrien Wood (USA), Contemporary Glory (NL) + Sarah Beth Woods (USA), Ratri Notosudirdjo (NL) + Carlos Salazar Lemont (USA), Kathrin Wolkowicz (NL) + Regin Igloria (USA).

4. *Kazemat*

Na twee succesvolle samenwerkingen in 2022 en 2023 tussen WORM en Achterban, een collectief met een focus op cultuur in de nacht. Met DJ's en beeldende kunst installaties, werkten WORM en Achterban samen om in juli 2023 gedurende drie weken een programma neer te zetten bij De Waterkant (Den Haag).

In een onalledaagse setting van bunkers, natuur, recreatie en horeca, organiseerden Team Kazemat (programmeurs van Achterban en van WORM) een expositie met audio-visuele installaties van Guido Bouwman, Heidi Hörsturz, Sam Janssen, Smila en Bailey Mees; een 'safe space for stupid ideas' begeleid door performancekunstenaar Mila; en een muziekprogramma van afwisselend jams en DJ-sets. Met dit ultieme artistiek-experimentele zomerkamp-gevoel zorgde Kazemat voor een platform waar het artistieke talent van Rotterdam en Den Haag werd gevierd, vormden we unieke ruimte om te netwerken en de beide steden met elkaar te verbinden.

5. Creating Homes

Een tentoonstelling waar we met trots op terugkijken, was Creating Homes, van Squish Collective. Het onderwerp van deze expositie was de 'chosen family': queer perspectieven op (bloed)banden en gekozen families. Hoe bouw je een community? Hoe ga je om met familieruzies en broer/zus dynamieken? Hoe kunnen we de mensen vieren die een mentorrol in ons leven hebben? Deze expositie omvatte behalve kunstwerken, een leeshoek met zines en een kapperszaak in onze Gallery. Het vormde gezamenlijk een productieluik waarbij alle zalen van WORM over een periode van twee weken werden gebruikt: queer-lezingen, workshops, filmvertoningen, een performance-dinner, meditatie en een clubnacht. Met o.a. Madeline Swainhart, Sirah Artist, Grazia Gallo, Jessie Tam.

WORM heeft Squish Collective van bij de prille start ondersteund en begeleid. Oprichter Aubane Berthommé Martinez begon als stagiair in WORM in 2018, ging vervolgens als barmedewerker aan de slag in onze Wunderbar en begon daar hun eerste events te organiseren. Van een quizavond in onze bar in 2020 tot een 2 weken durende expositie met verschillende publieke programma's en een toegewijd Squish team in 2023. Aubane is daarmee een voorbeeld van hoe mensen WORM binnenkomen en gaandeweg doorstromen.

6. Vikendica x WORM x VERA x OCCII

In september 2023 openden we ons culturele seizoen met Vikendica, een reizende festival-weekender voor avontuurlijke nieuwe muziek die drie iconische locaties in Nederland met elkaar verbindt: VERA (Groningen), OCCII (Amsterdam) en WORM. Hier presenteren we een aantal van de nieuwste acts uit Europa's meest levendige undergroundscenes. Vernoemd naar de regionale term van de Westelijke Balkan voor een weekendvakantiehuis, benadrukt Vikendica de identiteit en sfeer van onafhankelijke clubs. Vikendica is samengesteld door Yugofuturism (Koen ter Heegde).

7. OS Mutantes

Film op woensdag, het is een van de weinige vaste agenda-items in WORM. Ons filmprogramma heeft gekende terugkerende programmamakers en formats, zoals Off Screen (Marieke van der Lippe), Cult Film (Alex Diehl) of Roffa Film Club (jonge opkomende filmmakers). In 2023 hebben we succesvol geëxperimenteerd met een thematische reeks genaamd *Os Mutantes: de mutant*. Met dit paraplubegrip konden we een reeks films vertonen over transformatieve (levens)processen, een urgentie die we voelden om een tegenwicht te bieden aan de vele conventionele 'coming of age' verhalen, waarbij het narratief naar ons inziens al te vaak is gericht op volwassenwording als een lineair proces met een eindresultaat. De mutant is daarentegen steeds in beweging, nooit vast, maar altijd in wording. Het gaat daarbij minder om een succesverhaal of om zelfverbetering, maar om een constant proces met alle bijbehorende up's en down's. Met vooruitgang en achteruitgang en met de mogelijkheid om jezelf steeds weer opnieuw te herdefiniëren, zoals vb. in de film "Orlando, mijn politieke biografie", van Paul B. Preciado en andere films in deze reeks van o.a. Teresa Villaverde, Catharine Breillat, Lucrecia Martel, Gregg Araki.

8. SPICED festival

In 2023 werkte WORM samen met SKSPRAAT, een jong en divers platform dat het praten over alle vormen van seks, liefde en lichamen wil bevorderen. De samenwerking leidde tot het SPICED Festival in november, voor iedereen (18+) die nieuwsgierig is naar nieuwe inzichten en meer kennis wil opdoen over thema's rondom seksualiteit, lichamen, liefde, relaties en meer. Met panelgesprekken, workshops, optredens, een indoor markt met zowel kunst als seksspeeltjes en een prikkelarme ruimte. Een gedeelte van het kennisfestival was gratis toegankelijk en een ander gedeelte was toegankelijk met een ticket. Hiervan werden er 190 verkocht. Dat is een unieke prestatie voor een kennisfestival. De Utrechtse organisatie zorgde ook voor veel nieuwe Utrechtse bezoekers aan WORM.

9. Cinema Collectiva

Grassroots, artist-run, underground en zelforganiserende cinema collectieven met als doel de individualisering en concurrentiestrijd binnen de filmindustrie te weerstaan, vonden in WORM een tijdelijk thuis. Gezamenlijk onderzochten we hoe filmproductie en filmervaringen inclusiever kunnen worden, meteen van bij de start. Samen met Erik Vermunt (Erasmus Universiteit Rotterdam, Green Screen) en Anne Vera Veen (Galerie de Jaloezie) vonden vier edities plaats van de 'Green Screen Residency'. De resultaten van dit onderzoek werden gepresenteerd tijdens "Cinema Collectiva", een avond samengesteld door vier zelforganiserende cinema collectieven: Videopower (Maastricht), WYSIWYG (Den Haag), WET film (Rotterdam), Chute Film Coop (Istanbul/Den Haag).

10. WHATIIIF ? (The International Interdisciplinary Improvisation Festival)

In 2023 organiseerde WORM van 2 tot en met 6 oktober het 6e WHATIIIF? Festival, georganiseerd door het gelijknamig collectief. Het probleem van Ruimte in improvisatie werd aangevallen en uitgesmeerd in geïmproviseerde labs, discussies,

performances, gedeelde observaties, dans, muziek, schilderen, tekenen en lunch. Eerdere edities van het festival vonden plaats in 2017 in Amsterdam, 2018 in Londen, 2019 in Göteborg, 2020 (en nog steeds lopend) het online Nowhere and Everywhere festival, en oktober 2021 in Berlijn. Naast veel onderzoek vond er op 4 oktober een publieke presentatie plaats. Met 38 deelnemers was dit een succesvolle editie te noemen. Met o.a. Kick Huender, Catharine Cary, Joanna Graham, Lieuwe Zelle, Zwaantje de Vries, Susanne Martin, Lukas Simonis, Ségolène Neyroud, Martine van Ditzhuyzen.

6.2.2 Presentaties en Producties

Beeldende Kunst

Ons beeldende kunsten programma spreidde zich uit tot diverse uithoeken binnen WORM: van de Wunderbar tot de Gallery. Met o.a. Kollektion Kitsch: behapbaar werk van jonge Rotterdamse kunstenaars in de vitrines van onze Wunderbar, een benauwende multimediale album installatie van de Oekraïense kunstenares Hanna Aleksieieva in onze Gallery: Survivor Syndrome. Dr. Squish's Experimental night toverde de Gallery dan weer om in een vrolijk speelveld voor interactieve performancekunst en het vinden van nieuwe manieren om te zorgen, helen, herstellen en vieren.

Een bijzondere expositie in het najaar was "Between Normals", een groepstentoonstelling gecureerd door Giovanna di Giacomo (BR/NL). Giovanna nodigde 18 kunstenaars en designers uit die tijdens de Covid-19 lockdowns via hun artistieke praktijk hadden gereflecteerd op de pandemie, met de vraag welke 'nieuwe

normalen' er mogelijks nog komen. De expositieruimte werd een plaats voor rouw en verbinding. We leven haast alsof er niets is gebeurd en krijgen weinig tijd en ruimte om stil te staan bij de afgelopen periode. Bij de expositie hoorde een radio-interview met de curator in Radio WORM en twee panel-talks tussen de kunstwerken, met deelnemende kunstenaars en met wetenschappers.

Tevens zorgde Giovana voor een online platform waar bezoekers interactief de tentoongestelde werken konden ontdekken. Hiervoor stelde Studio Moniker (NL) diens website dipositary.art ter beschikking, een platform-concept initieel ontwikkeld voor Museion in Bolzano (IT).

We zijn al jaren een vaste partner om de afstudeertentoonstelling van de masterstudenten XPuB (experimental publishing) van het Piet-Zwart Instituut te faciliteren. Voor WORM is het een natuurlijke keuze om met XPuB samen te werken, zij zijn immers ook doorheen het jaar actief in WORM o.a. in Radio WORM en bij Zine Camp. In 2023 hebben we daarenboven samen met V2_ de afstudeertentoonstelling van Lens Based geproduceerd. De combinatie zorgde voor een fijne overloop van bezoekers. In 2024 zetten we deze samenwerkingen voort.

Performance en Theater

Deze programma's bestonden uit presentaties, try-outs, interactief werk en uitwisselingsresidenties. Produceren en presenteren gaan hier hand in hand, zie bijvoorbeeld bij onze highlights het FLOW symposium en onze samenwerking met het Amarte Fonds waarbij steeds aandacht is voor de ontwikkeling van performancekunst als discipline, het creëren van nieuw werk, en het presenteren in verschillende contexten (op straat, in WORM, bij partners, online).

We presenteerden Digital Ducttape van het Rotterdamse Hipsick theatre en nodigden Yael Rasooly uit op vraag van o.a. Linde Schinkel om een masterclass week rond objecten theater te leiden. Natalia Karetskaya onderzocht als Cosmic Bride in Space de architectuur van onze blackbox via een sensorische compositie. Verschillende performancekunstenaars uit Rotterdam en Londen kwamen samen in onze blackbox voor een WORM x Cafe Oto exchange, met presentaties in WORM en een paar dagen later bij Cafe Oto in Londen. Dit type "heen-en-weer uitwisselingen" noemen we *Exchange Residencies*.

Nadat een WORM en Re#Sister delegatie in November 2022 in Seoul was uitgenodigd bij het ATM Festival, waar ze onder andere het podium deelden met Dianaband, verwelkomde WORM de Koreaanse Dianaband in de zomer van 2023 in Rotterdam. Dianaband organiseerde een korte expositie samen met lokale artiesten Anne Kolbe, Mariette Groot en Ash Kilmartin.

WORM reisde eveneens in 2022 naar Kassel (DE), samen met de Rotterdamse Wijk Collectie en verschillende kunstenaars zoals Jip van der Hek, Werner van der Zwan, Sachia Pereira Stolle en Rolf Engelen. Hier hielden zij residentie en maakten verschillende presentaties bij Werkstatt, een kleinschalig kunstencentrum op de intersectie tussen kunst en welzijn. In de zomer van 2023 reisden verschillende medewerkers van Werkstatt naar Rotterdam voor een residentie en uitwisseling bij WORM. Dit resulteerde enerzijds in een reeks artistieke interventies bij buurtcamping

BOTU (Rotterdam West), en anderzijds in een namiddag met workshops, performances en een radio-uitzending in onze Wunderbar en buiten op het terras.

Makersfestivals

In 2023 presenteerden we Fem Fest, Field Recordings, Cinema Columbiano en Zine Camp. Het FemFest, rond internationale vrouwendag, stond in het teken van de 5-jarige samenwerking met KONTRA. In een TEDX achtige setting kwamen verschillende sprekers aan bod om terug te blikken op de afgelopen 5 jaar en vooruit te kijken naar de toekomst. Carolina Obispa (SlutWalk speaker, survivor, academic, organiser), Jaenette Chedda (SlutWalk speaker, politician, model etc.), Rowan (Queer Rotterdam, SlutWalk speaker, sex worker etc.), Elias (Extinction rebellion, occupy EUR, Hang Out 010), Brenda Rodrigues (Feministas en Holanda). Met een avond vol optredens werd vervolgens de kracht van Fem Avant-garde gevierd met Isa Otoyá & Catalina Jimenez, VÄLVĚ en Adela Mede.

Field Recordings bestond in 2023 uit twee avondvullende programma's. De eerste avond was vormgegeven rond Geographies of Solitude van de Canadese filmmaker Jacquelyn Mills. De tweede avond gaf een autobiografische inkijk op het leven in Belgrado tijdens de Kosovaarse oorlog van 1998, gezien vanuit een leegstaand appartement.

Cinema Columbiano maakte onder de noemer 'Visones de la tierra' een gecureerd programma van Columbiaanse films en muziek rond het thema van de verandering van onze planeet en de impact daarvan op de levende organismen. Dit is onlosmakelijk verbonden met de druk op eeuwenoude kennis en levenswijzen van lokale inheemse volkeren, en de deconstructie van ecosystemen. Cinema Columbiano combineert politieke inhoud met een grote dosis speelsheid en het vieren van culturen, daar wordt niet alleen rekening mee gehouden bij het selecteren van de films, maar ook bij het afwisselen van de films met live muziek. Het festival Cinema Columbiano vond behalve bij WORM ook plaats bij Cinema Cavia in Amsterdam. Naast het jaarlijks festival is Radio Columbiano ook iedere woensdag om 16u te beluisteren via Radio WORM.

Als laatste makersfestival van 2023 stond WORM weer twee overvolle dagen in het teken van Zine Camp. Maak zines en vrienden! - met deze slagzin staat het festival al jaren bekend als een speelruimte waar workshops en lezingen samengaan met een bloeiende creatieve markt van zine makers en onafhankelijke zineverkopers, met een dagelijks bereik van zo'n 400 bezoekers.

Partnerfestivals

WORM was ook in 2023 verbonden aan (en podium voor): IFFR, TEC ART, Museumnacht, MOMO, O. Festival, Conflux, Eendracht Festival, DOWNTOWN, New Skool Rules, Left Of The Dial, Conflux en Unwanted Words. We zien hoe WORM

steeds weer transformeert door deze partners, maar tegelijkertijd ook de partners inspireert. Hoe (inter)nationale bezoekers voor het eerst bij ons binnenkomen en helemaal worden geactiveerd door wat ze zien. In 2023 hebben we met alle partners uitgesproken dat we in 2024 meer betrokken willen zijn bij elkaar.

Het jaar 'start' traditiegetrouw met IFFR. WORM host programma's als Art Directions: sound//vision. Een avontuurlijk, multidisciplinair programma waarin onze notie van cinema wordt verrijkt met installaties, immersive media, tentoonstellingen, muziek en live performances.

Met het O. Festival co-producen we samen het O. Lab, het meest experimentele podium van het hele festival waarmee we ruimte kunnen bieden aan opkomende en midcareer makers die zich begeven op het spectrum van muziektheater en muzikale podiumkunst. In 2023 kwamen uit onze performance-producties o.a. "F*ckboyz" van Sharif Abdoelhak en "I was Old Before I was Young" van Teddy Shouldn't Smoke aan bod. Twee gezelschappen waaraan WORM tevens ruimte en ontwikkel- of presentatieondersteuning biedt. Gedurende 10 dagen presenteerden we tien makers voor een prototype-performance met nagesprek als belangrijk onderdeel. We zetten onze samenwerking met O. Lab ook in 2024 voort.

Buiten Rotterdam werkt WORM ook vaak samen met festivalpartners. WORM maakte programma's bij ReWire festival (met Radio WORM) en Down The Rabbit Hole (met Coco & Le Fric en een ambient music tent met DJ's en producers). Partners die de wens hebben uitgesproken om ook in 2024 opnieuw samen te werken. We werden uitgenodigd bij Sonica in Glasgow om een toekomstige samenwerking te bespreken.

WORM programmeurs maakten deel uit van de jury van het Fringe Festival Amsterdam. Voor de vele theaterprogrammeurs die deel uitmaken van de jury was WORM een bekende-onbekende. Door samen jurygesprekken te voeren vergroten we ons netwerk. In 2024 is WORM ook deel van de selectiecommissie van het Fringe Festival vanuit expertise performance art en multimedia.

Muziek en geluidskunst

In 2023 presenteerden we onvoorspelbare geluidservaringen en *forward-thinking music*. 11 'Snackbar' avonden plaats, gericht op multigenre muziek uit Nederland en België. Onder andere Yodel Queen (NL), Tes Damen (NL), Jef Mertens (BE), Global Charming (NL), en internationale artiesten zoals Blanco Teta (ARG), Zouij (DE), Andrea S Giordano (IT/NO) traden in WORM.

Er stonden unieke muzikale acts in WORM die nergens anders in Rotterdam te zien of te beluisteren zijn. Sereias, Use Knife, Caspar Milquetoast, Soft-Bodied Humans, Kety Fusco, Zbigniew Chojnacki, Filmmaker, Slumberland feat Sainkho Namtchylak,

The Dead C + Roy Montgomery + Eiliyas, Sanem Kalfa, Mabe Fratti, MANISDRON, King Ayisoba, en meer!

In 2023 breidden we dan ook het intieme improv muziekevent Electric Umbrella (ontstaan in 2022) verder uit tot een maandelijkse reeks. Deze wordt gecureerd door Mariette Groot, oprichter van RE#Sister en organisator van ons FemFest. Een ander programma was Klank en Taal, een unieke en non-hierarchische ontmoeting tussen poëzie en (schurende) muziek als onderdeel van Bas Kwakman's elfdelige Klankcatalogus cyclus. Met Mischa Andriessen, Bas Kwakman, Nora Mulder en Lukas Simonis.

Nieuw in 2023 was de Interruptie/Interrupcion avonden, deze interruptieavonden worden gewijd aan tropicannibalistische muziek, vintage cumbia en avant-garde experimenten uit Latijns-Amerika en zijn diaspora. Denk aan lokale band Whoom samen met Chypko. Het Brusselse Susobrino, Hannnah Lee, producer/dj uit Quito en dj Edgar Nevermoo.

Aan het ander uiteinde van WORM's muzikale spectrum bevond zich het uitbundige en absurdistische programma 'Coco & The Frique' van Coco Maria en Arp Frique. Zij vinden samen de muziektelevisie opnieuw uit bij WORM. WORM nodigde beeldende en multidisciplinaire makers in Rotterdam uit om te helpen bij het maken en regisseren van de voorstellingen. Coco & The Frique is deels Public Access TV, deels late-night talkshow via de kabel, deels The Tube en 100% WORM. Ze brachten de headliner en undergroundmuzikanten op een leuke en inspirerende manier bij elkaar. We verkennen hiermee nieuwe hybride vormen van maken op het snijvlak tussen oldschool en digitaal. We hebben ook de derde show online gezet. We bekijken in de loop van 2024 hoe we deze shows, mogelijk met hulp van Down the Rabbit Hole, beter zichtbaar kunnen maken.

The Sound Studio

De Soundstudio vormt een artistieke schakel tussen onze muziekprogrammering, radio WORM, Re#Sister en een aantal internationale informele netwerken van (elektronische) geluidskunstenaars en instrumentenbouwers.

In 2023 was de studio minstens 200 dagen volzet door kortlopende en langdurigere residenten zoals Roman Hiele (BE), Adela Mede (SK), Obi Blanche (FI), Zbigniew Chojnacki (PL), Kick Huender (NL), Andrea Belfi (IT) en vele anderen. Een aantal van de Soundstudio residenten traden vervolgens ook op tijdens concerten of kregen de mogelijkheid om een radiophonische opname te maken die online via de Concertzender kan worden beluisterd, zoals Sonoscopia (PT) en Gido Spring met Igor Wakhevitch.

Clubnachten / Nachtcultuur

Een bezoek aan WORM duurde ook in 2023 tot ver na middernacht. We organiseerden uiteraard clubnachten met onze festival-partners zoals Tec Art, Motel Mozaïque en Cinema Columbiano. Vanaf april trokken we een nieuwe nacht organisator aan om oude en nieuwe concepten te onderzoeken en ondersteunen.

Dit leidde tot Zuperstition, Playground club, Kitchen Club, Blush queer love, Masego, Technosucks, Xstellar, Montage, Loch Inn, Queer Oriental, en veel meer.

Het bijzondere Central Disko vond meermaals plaats. Een queer muziek/performance concept dat wordt gerund door queer mensen, maar die zich niet richten op een queer-only feest. Disco-liefhebbende moeders van in de 50, nerdy disko-platenverzamelaars en iedereen die van goede muziek houdt of deze sfeer omarmt, is welkom! Central Disko maakte o.a. een Pride Edition met Maxime Duvall en met performances onder de naam 'Gay Agenda Propaganda'. Hiermee reageerde het programma op de conservatieve en transfobe kijk op de LGBTQ+ gemeenschap (en in het bijzonder trans POC's).

Bij Down the Rabbit Hole festival onderzocht WORM de mogelijkheden van een ambient-club: een clubconcept waarbij iedereen op de grond ligt en samen rustend een muzikale club-ervaring beleeft. Dit werkte ontzettend goed in deze festival context, we bekijken of we dit in 2024 verder door kunnen ontwikkelen in WORM.

Film

Ons filmprogramma bestond naast de festivals uit vertoningen van kunst- en cultfilms uit diverse thema-avonden zoals Roffa Film Club, Cultfilm, en krijgt mede vorm door gastcuratoren. De programmering heeft filmbelevingen tot doel, die schuren op een aangename manier. Zo begonnen we het jaar bijvoorbeeld met SPUTUM, een eco-dystopisch toekomstfilm debuut en lowbudgetfilm van Dan Geesin (UK/NL). Deze was in Nederland onterecht onder de radar gebleven. Of denk aan "Orlando, ma biographie politique" van Paul B. Preciado, een bekende denker, schrijver en curator (van o.a. de Documenta in Kassel) die met deze participatieve queer-film diens debuut maakte in de filmwereld. Op initiatief van Geo Barcan werd een solidariteits-screening georganiseerd om geld in te zamelen voor MAP (Medical Aid for Palestinians).

In 2023 organiseerde Filmwerkplaats verschillende workshops, gaf tijd en ruimte aan studenten van WdKA, lokale filmmakers en de 80 leden van de filmwerkplaats. Er waren cross-overs met de muziekafdeling van WORM, zo organiseerden we een speciale avond met audiovisuele improvisaties! WORM verwelkomde Alex Zhang Hungtai, bekend van zijn invloedrijke project Dirty Beaches.

Talkshows

Verder bood WORM podiumruimte aan succesvolle talkshows zoals Rotterdam Late Night en Frontaal, maar er was meer. Bijvoorbeeld "Darkmatter Reflections: Sonic Reverbs", een talkshow voor film, spoken word en discussie. Samen met Cultuur+Ondernemen organiseerde WORM "Make your Worth Work!", een programma voor artistieke professionals over het leren benoemen van je eigen urgentie en impact. Met presentaties van Ellen Loots (Erasmus Universiteit Rotterdam), performer en schrijver Elten Kiene, filmmaker en coach Shafelly Snijders, en Tijmen Rumke die coach is voor culturele ondernemers.

Communitiy

De Caribbean Ancestry Club vond meermaals plaats. Het vormt een community platform geboren uit liefde voor het Caribisch gebied, door Alfrida Martis en Daudi Cijntje. Alfrida noemt Bonaire haar thuis, en Daudi noemt Curaçao haar thuis. Ze zijn trots op hun Afro-Caribische afkomst en geloven in de helende en herstellende krachten van liefde en gemeenschap. Door het organiseren van evenementen en gemeenschapsbijeenkomsten willen zij de stemmen van Afro-inheemse Caribische volkeren, met name eilandbewoners uit Bonaire, Sint Eustatius, Saba, Curaçao, Aruba en Sint Maarten, verenigen en versterken. De Caribbean Ancestry Club vierde in 2023 hun 10e editie met een festival gala en een uitgebreid performanceprogramma.

'Playground' is een vaste waarde als terugkerend Vogue-evenement voor alle voguers en ballroomkinderen. Het biedt ruimte voor de groeiende en gloeiende ballroomgemeenschap in Rotterdam en daarbuiten om samen te komen. Dingen te delen, te leren, te proberen, te falen en vooral mode te maken! In 2023 waren er maar liefst 10 edities, met hier en daar ook een afterparty tot laat.

Nieuw in 2023 was 'KNOW YOUR HISTORY', een paneldiscussie die de geschiedenis van de Nederlandse ballroomscene documenteert. Eerder hebben ze de Nederlandse ballroomgeschiedenis onder de loep genomen met interviews met Haus of Shoglat en House of Vineyard. We wilden de ervaring van de non-binaire communityleden in onze scene onder de aandacht brengen. We nodigden vier speciale gasten uit, Thorn Vineyard, Dayo Ninja, Monika Vineyard en Lion 007 om hun reis met ons te bespreken.

In 2023 gaf WORM ruimte aan 'Creatives with Unseen Disabilities'. De community organiseerde workshops voor MAMA in onze gezamenlijke vergaderruimte. Ook in 2024 zijn er weer bijeenkomsten van CUD gepland.

De Pirate Bay, WORM's levend en digitaal archief, vormt het middelpunt van vele van onze gemeenschapsprogramma's die gericht zijn op het artistiek bij elkaar brengen van mensen. Zo vond in 2023 de residentie A Spiritual Home For Us plaats, met een eindpresentatie. Dit was een reeks bijeenkomsten over spiritualiteit en thuiskomen, van en voor Moslima's in West-Europa. Aan dit programma werkte ook Reading Room mee.

De Art Gang is zich in 2023 verder blijven ontwikkelen. Elke woensdagavond van 17:00 tot 20:00 kunnen jongeren tussen de 16 en 29 jaar in WORM bij elkaar komen. In 2023 deden ze dat 46 keer. Eind november presenteerde de Art Gang een selectie van werken die ontstaan zijn tijdens hun bijeenkomsten. Gedurende vier dagen namen zij onze Gallery over om er een expositie te presenteren met een klein publiek programma van jamsessies. We waren zeer onder de indruk van de installaties die de deelnemers hebben getoond! Van hele kleine fijne tekeningen tot een computerspel in een maquette omgeving, van anarchistisch handwerk tot persoonlijke queer verhalen aan de binnenkant van een nagemaakt toilethok.

Radio WORM

WORM's online radioplatform blijft groeien. Onze studio kreeg in 2023 een make-over waardoor we nog toegankelijker zijn voor de meer dan 80 shows en een wisselend schema van eenmalige evenementen, miniseries en speciale gasten. We verwelkomen radiomakers van alle ervaringsniveaus, zonder beperkingen op stijl of genre. We streven ernaar om de vele gemeenschappen van WORM en daarbuiten te weerspiegelen, met speciale interesse in lokale verhalen en voortdurende internationale connecties. Geluidskunst, experimentele muziek, interviews, mixen, informele reportages en diepgaande praatseries vinden hier allemaal hun plek: we zijn altijd op zoek naar wat nergens anders past.

Radio WORM is bijna 7 dagen per week in de lucht! In eigen land trok Radio WORM erop uit voor reportages bij o.a. ESNS, ReWire, Le Guess Who?, Gaudeamus, Explore the North en Springfestival. Tijdens onze zomervakantie stak de radio de grenzen over. Ash Kilmartin heeft belangrijke undergroundfestivals gedocumenteerd, waaronder Brailè Satellite in Litouwen en Haldern Pop net over de grens in het Rijnland, Duitsland. Zij en haar Ever Widening Circles-cohost Linus Bonduelle breidden de Baltische connecties van WORM uit en gingen naar Palanga St Radio (Vilnius) en Tirkultura (Riga) voor gast shows, voortbouwend op Ash's optreden met WORM-collega Richard Foster op Tallinn's IDA Radio eerder in het voorjaar, toen ze verslag deed van de geavanceerde showcase, Tallinn Music Week.

Onder de 2154 radio shows waren er 147 series of specials. Er waren maar liefst 392 individuele radiomakers betrokken bij de totstandkoming van het programma, waarvan zo'n 80 vaste makers en heel wat incidentele liefhebbers, beginners of passanten. Radio WORM heeft een maandelijks bereik van 9000-12300 luisteraars en is daarmee ons sterkst groeiende programma.

Beluister het zelf: <https://radio.worm.org/>

Artistieke Ontmoetingsruimtes

De #Wunderbar Foyer

In de Foyer faciliteert WORM hedendaagse kunstenaars met het realiseren van projecten die niet onder de noemer van één medium te vatten zijn en niet te plaatsen zijn in traditionele ruimtes. In 2023 zetten we 'Kollektion Kitsch' verder, met 2 doorlopende exposities in de Wunderbar. Met o.a. Maarten Bel, Benjamin Lee, Agnes Momirski, Gabi Dao, Goretti Pombo. Kollektion Kitsch is een samenwerking tussen kunstenaars die toevallig bevriend zijn en een passie delen voor kleverigheid, schattigheid en slechte smaak, met als doel om solidariteit te activeren en lokale kunstenaars te ondersteunen. Met op maat gemaakte displays in onze bar, worden politieke kwesties en artistieke statements speels gepresenteerd.

We ontvingen in 2023 rond de 21.000 bezoekers in de #Wunderbar. We baseren ons hierbij op een berekening aan de hand van het aantal geopende dagen en de gemiddelde omzet per bezoeker.

Ontmoeten en Ontwikkelen

Ook in 2023 zetten we ons in om kennis te vergaren en te delen, dat doen we onder andere via veel verschillende workshops en samenwerkingen met educatie-partners. We leveren zoals steeds een grote inspanning om ook specialistische kennis op een toegankelijke en speelse manier te verspreiden.

Met 4 Reaper workshops (REAPER is een alternatief voor populaire audiomontagesoftware zoals Cubase, Pro Tools, Logic, SONAR, ACID Pro en FL Studio) richtten we ons op nieuwe gebruikers die de mogelijkheden nog niet kennen.

Samen met Operator Radio organiseerden we 4 Footprints workshops, een reeks interactieve live sessies van en voor producers in de elektronische muziek, met als doel de muziekindustrie beter te doorgronden, van productie en studio-technieken tot DJ-tips en ondernemerschap.

Met 8 HipHop Terminal Academy days faciliteerden we een jonge generatie uit de hiphopscene om podiumervaring op te doen, vergezeld van schrijfflessen en initiaties in podium-presence, crowd control, muziektheorie en de zakelijke kant van de muziekindustrie.

Met 4 Collectieve tekensessies in stripvorm lieten we teken fans van alle niveaus kennismaken met een Duits underground collectief om via samenwerking tot een publicatie te komen. Onder begeleiding van "Die Kremi" (Leipzig) ontstonden improvisaties met potlood op papier, die uiteindelijk verwerkt werden in een unieke, gestencilde en hand-gelijmde strip waar elke deelnemer zijn eigen stempel drukte.

De tiendelige reeks Improv Sessions die door Tisa N. Herlec werden begeleid, vormde een speelplaats voor wederzijds leren en kennisdeling. Bij deze sessies kwamen niet alleen performance kunstenaars samen, maar ook muzikanten, kinderen en technici, met een bereik van deelnemers uit voornamelijk Rotterdam en Den Haag.

Met een maandelijkse bijeenkomst blijft Re#Sister ten slotte een vaste waarde in onze geluidsstudio. Een gemeenschap van vrouwelijke/femme/non-binaire mensen die de wereld van elektronische muziek en geluid verkennen in WORM Sound Studio.

Daarnaast faciliteerden en initieerden we veel eendaagse workshops. Een greep uit het aanbod van 2023:

De Filmwerkplaats organiseerde een animatie workshop en ging aan de slag met de iconische 16mm Bolex-camera's en zwart-witfilm: zowel high-con (25 asa 3378) als camera negatief (double-x). Speciaal voor de workshop bouwden we verschillende opstellingen, zowel in het lab als in de UBIK-blackbox. Zo konden ze in kleine groepjes gelijktijdig de behandelde technieken uitproberen. Het mooie was dat we de benodigde apparatuur gedeeltelijk zelf maakten met DIY-oplossingen. Zo leerde je niet alleen de animatietechnieken beheersen, maar ook hoe je zelf thuis aan de slag

kunt. We experimenteerden zelfs met verschillende verlichtingseffecten op objecten, gewoon met lampen van huis uit.

De zine-workshop 'How to deal with...' gebruikte de zine als een vorm van creatief verzet om alledaagse frustraties aan te klagen. Je leerde verschillende manieren om verhalen te vertellen, te selecteren, te editen en te binden. Heb je last van huisvestingsproblemen? Schrik je je kapot van de Belastingdienst? Wordt je overvallen door klimaatangst? Ben je bezorgd over de gasprijzen? Of ervaar je misschien juist een datingdip? Dan was deze workshop speciaal voor jou! Alle zines samen vormden een groot 'megazine'.

Kunstenares en filmmaker Ana Bravo Pérez organiseerde in samenwerking met modeontwerpster Johana Molina, curator Joram Kraaijeveld en Colombiaanse migrantenvrouwen in Nederland een bijzondere solidariteitsbijeenkomst: "Embroidering For Our Sisters." Tijdens deze "minga", een traditionele Colombiaanse bijeenkomst waarbij vrienden, bondgenoten en burens gezamenlijk werken en achteraf een maaltijd delen, borduurden deelnemers gezamenlijk textielwerken ter ere van vrouwelijke sociale leiders die hun leven verloren in de strijd tegen klimaatverandering. In deze artistieke bijeenkomst, geïnspireerd op de minga-traditie, konden 12 deelnemers samenwerken en zich verbinden door het borduren van textielstukken ter nagedachtenis aan vrouwen die zich verzetten voor de natuurbescherming. De gecreëerde werken maken deel uit van een groter project dat uiteindelijk zal leiden tot een analoge filminstallatie, een "dekoloniale antimonument", dat in de zomer van 2023 getoond werd in Casco Art Institute – Working for the Commons.

De workshop van Fazle Shairmahomed bracht deelnemers samen om een dekoloniale veilige ruimte te creëren waar we konden onderzoeken hoe collectieve genezing eruit zou kunnen zien in een samenleving die voortdurend in het teken van kolonialisme wordt geconstrueerd. De geschiedenis en realiteit van verschillende mensen die gedwongen werden te migreren, resoneren nog steeds in systemen van vandaag waar mensen gemarginaliseerd, onderdrukt en uitgesloten worden. geworteld in spirituele praktijken als meditatie, schrijven, lichaamsbeweging, dans, multisensorische stimulatie, altaarbouw en groepsgesprekken. De workshop was gericht op personen van kleur en queers, maar stond open voor iedereen die zich bewust is van de centrale plaats van deze ervaringen. Er was geen voorafgaande ervaring vereist, maar het was een voordeel als je jezelf identificeert met de strijd voor dekolonisatie.

In de workshop "Writing a Cover (Up) Letter" kon je een fictieve sollicitatieprocedure in de culturele sector ervaren. Je verkende verschillende vertelstructuren en technieken uit sollicitatiebrieven, schreef zelf een fictieve brief en kon zo komaf maken met het "bedriegerssyndroom" dat veel creatievelingen kennen!

Studenten van het Albeda College, Willem de Kooning Academie, Piet Zwart Instituut en Basisschool Het Landje waren in 2023 het vaakst te gast in WORM voor hun onderwijsdoelstellingen. Technische studenten, muzikanten, beeldend kunstenaars en radio-makende-kinderen, we verbinden hen in WORM aan onze in-house experts, opereren als kritische vrienden om hen uit te dagen zich verder te ontwikkelen, en kijken waar mogelijk hoe we verder kunnen samenwerken. De studenten die WORM

leren kennen, ervaren een lagere drempel om na afloop van hun (vaak door de school opgelegde) project opnieuw bij WORM aan te kloppen met een nieuw (vaak eigen) idee. Waar mogelijk proberen we deze plannen te ondersteunen. We geloven dat we hiermee de toegang tot de artistieke arbeidsmarkt mee vergemakkelijken.

Kennisdeling waar we enthousiast van worden gebeurde o.a. met het project de Transformers x Huub Prins. De Transformers zijn een nieuwe band van ervaringsdeskundigen omtrent dak- en thuisloosheid. Marije van Rijn en Hans Vermunt gingen in WORM aan de slag met deze band in 2022, en we organiseerden samen een speciale show in 2023 waarbij De Transformers een dialoog aangingen met de professionele muzikant Huub Prins.

Ook zijn we een erg enthousiaste partner van Teddy's Talents, het talentontwikkelingstraject dat recent door Teddy Shouldn't Smoke werd opgericht. Dit Rotterdamse performatieve dansgezelschap rond Marijke De Vos met sterke banden met Albeda MBO Dans zorgt voor ruimte voor beginnende choreografen om een prikkelend multidisciplinair idee uit te werken tot een voorprogramma, dat mee kan touren met Teddy Shouldn't Smoke's voorstellingen. Terwijl een voorprogramma in de muzieksector als vanzelfsprekend lijkt, is dit in de overige podiumkunsten haast onbestaande.

Tot slot willen we terugblikken op het bijzondere programma "Unleashing The Future", een project van studenten van de Willem de Kooning Academie met als doel de samenwerking tussen kunstenaars en clubs te versterken. Anouk Bol, Seren Gort en Mats van de Poll ontwikkelden een installatie-tentoonstelling waarin ze reflecteerden op een mogelijke toekomst voor 'Club Arts'. Hiervoor deden ze ook podcast-interviews met verschillende programmamakers en organisatoren uit Rotterdam, zoals Cult North. Het bijeenbrengen van kunst, nachtcultuur, artiesten en studenten is een onderwerp dat ons nauw aan het hart ligt en dat ook in de toekomst een belangrijke rol in WORM zal blijven vervullen.

VOORUITBLIK 2024

In 2024 bestaat Stichting WORM officieel 25 jaar! Onze kwarteeuw aan experimentele crossovers en energieke nieuwsgierige betrokkenheid bij Rotterdam, Nederland en de wereld zullen we uitgebreid vieren in september! We beginnen met een wervelende seizoensoopener van Cinema Colombiano -een festival voor Colombiaanse films, muziek en eetcultuur - en gaan verder met een programma dat door het hele artistieke team is samengesteld. We kijken daarbij ook uit naar het postkoloniaal onderzoeksproject 'Disclosing Diaries', waar Sarojini Lewis een documentaire en een publicatie live presenteert tezamen met activistische songs van de Surinaamse metalband Ravech.

Samen met het Oekraïense Lviv Art Center bereiden we een tentoonstelling voor in WORM. 'Freedom in Music' presenteert de experimentele en autonome muziekgeschiedenis van Oekraïne. Terwijl we bij WORM vaak trots zijn op onze underground cultuur, zijn vele Oekraïense muzikanten noodgedwongen 'underground' gegaan, zij kijken dus helemaal anders naar het begrip. Tijdens de expositie opening willen we in al onze zalen kruisbestuivingen laten plaatsvinden tussen (muziek)performance kunstenaars uit Oekraïne, Nederland en België, met

daarbij een debat over wederopbouw, hoe kunst kan helpen bij heling, en vooral: hoe je een vruchtbare grond kan creëren waarop iets kan worden gebouwd. - Dit vormt zowel een reflectie op ons Open City thema, als een vooronderzoek op onze nieuwe meerjaren aanvraag waar 'vruchtbare grond' een uitgangspunt vormt.

Met een reeks UBIK Performance Nights clusteren we vele jonge en onbekende, lokale en (inter)nationale podiumkunstenaren en helpen we het performance genre verder te ontwikkelen en de rijkheid van dit brede genre te vieren: Een Drag-performance die het leven viert en tegelijkertijd aandacht vragen voor de hoge zelfmoordcijfers (winnaar Fringe Festival 2023), een dadaïstische revue-avond met Don Vitalski's Legendarische Dinsdag club (op vrijdag!), of een samengesteld programma van pas afgestudeerde makers. Het Amarte Fonds heeft ook een nieuwe samenwerking gehonoreerd, vanaf april start de open call voor 4 projecten rond publicaties, beeldende kunst, performance en nachtcultuur!

Het hele jaar door reist Radio WORM van lokale evenementen naar internationale festivals om live verslag uit te brengen en grote geluidskunst tot in de kleinste huiskamers te brengen, zoals bij ReWire en Sonica. De ruggengraat van ons muziekprogramma in WORM wordt in 2024 gevormd door Sounding Here, Electric Umbrella en Live @ WORM. Hier brengt o.a. Christine Cornwell beeldende geluidskunstenaren samen in onverwachte ontmoetingen, en zoekt Matthias Carter naar nieuw lokaal en nationaal punk geluid. Samen met Productiehuis Melkweg begeleiden we Kay Slice met ondersteuning van de Nieuwe Makersregeling, hij reist in 2024 naar Ghana en Jamaica en zal met die inspiratie in 2025 een productie maken in WORM.

WORM is als vanouds een vertrouwde en geliefde partner voor tal van festivals. We vergroten onze betrokkenheid omdat we geloven dat we samen een (nog) sterker programma kunnen neerzetten. Zo zijn we trots dat bij het O. Lab (het experimentele podium van het O. Festival) in 2024 bijna de helft van de artiesten uit onze koker komt. En ook in 2024 verwachten we dat ons kunsten programma te leuk is om al om 23u te stoppen! We zetten stappen voor een veilige en inclusieve nacht vol verrassingen met o.a. N8W8, Gender Bending Queer Party, Playground, AUTGAAN en Special Social Club.

7. Publiek en publieksbereik

WORM beoogt een plek te zijn waar Rotterdammers van diverse achtergronden en leeftijden zich thuis voelen. Ons gebouw is toegankelijk voor mensen met fysieke beperkingen. Onze voorzieningen zoals de werkplaatsen zijn relatief goedkoop te gebruiken voor de gemeenschappen waar we ons op richten. Met name jonge Rotterdammers die zich minder thuis voelen in de dominante cultuur vinden bij WORM een omgeving waarin zij zichzelf kunnen zijn. De flanerende Plezierzoeker is een van de grotere publieksgroepen die WORM bezoekt. Een kenmerk van deze groep is dat men een brede smaak hebben maar weinig middelen. Om deze groep te blijven bereiken of het bereik uit te breiden dient er een zorgvuldig prijsbeleid te worden gevoerd. De spanning zit in onze doelstelling om de recette op peil te houden of te vergroten (meer publiek en/of hogere ticketprijs) en een plek te blijven waar het

mogelijk is om voor een bedrag onder de 15 euro, soms zelfs 10 euro, een optreden of screening te bezoeken.

Culturele Doelgroepen	Bezoekers	% Bezoekers	Huishoudens	% Huishoudens	Index
Culturele Alleseters	360	18,8%	34.036	10,9%	173
Kindrijke Cultuurvreter	120	6,3%	18.045	5,8%	109
Weelderige Cultuurminnaars	56	2,9%	11.061	3,5%	83
Klassieke Cultuurliefhebbers	100	5,1%	23.829	7,6%	69
Startende Cultuurspeurders	379	19,8%	33.910	10,8%	183
Actieve Vermaakvangers	18	0,9%	7.562	2,4%	39
Proevende Buitenwijkers	96	5,0%	24.733	7,9%	64
Nieuwsgierige Toekomstgrijpers	148	7,7%	17.506	13,8%	139
Flanerende Plezierzoekers	297	15,5%	43.136	14,3%	113
Sociale Cultuurhoppers	216	11,3%	44.739	14,3%	79
Lokale Vrijetijdsgenieters	123	6,4%	54.774	17,5%	37
Totaal	1.913	100,0%	313.331	100%	

De tabel toont de verdeling over de Culturele Doelgroepen van de bezoekers van WORM uit Rotterdam, afgezet tegen alle huishoudens in Rotterdam. De laatste kolom toont de index van de bezoekers versus de huishoudens. Een index boven de 120 geeft een sterke oververtegenwoordiging van de groep aan. Een index onder de 80 geeft een sterke ondervertegenwoordiging aan. Indien een indexcijfer zwart is, dan is de groep niet meer of minder aanwezig dan dat je zou verwachten op basis van hun aanwezigheid in de stad. WORM bereikt van de zogenaamde lichte subgroepen, speerpunt van beleid van de gemeente Rotterdam waar het om publieksbereik gaat, een bovenmatig aantal van de doelgroep Nieuwsgierige Toekomstgrijpers en Flanerende Plezierzoekers. Binnen de subgroep scoort WORM lager op de groepen Sociale Cultuurhoppers en Lokale Vrijetijdsgenieters. Deze laatstgenoemde groep zien we inderdaad (nog) weinig bij WORM. Reden daarvoor is duidelijk, we bieden amper tot geen programma dat volgens het doelgroepenmodel past. De grootste groep onder het publiek van WORM in Rotterdam vormen de Startende Cultuurspeurders (ongeveer 20% van de bezoekers). Ons publiek bereiken we door middel van online marketing, targetmails, nieuwsbrieven, advertenties en het verspreiden van drukwerk. Onze posters worden in huis vormgegeven en een enkele keer door een gastvormgever geprint middels Riso (samenwerking De Boog).

Het bereik van bezoekers aan het programma, waar wij kaartverkoop voor verzorgden en verkoop door derden zag er in 2023 als volgt uit:

Totaal aantal bezoekers: 72,175

- 29,051 programma door derden en gratis activiteiten
- 3,242 betrokkenen + 392 Radio WORM broadcasters
- 18,882 betalende bezoekers
- 21,000 bezoekers #Wunderbar
- 9,000 tot 12,300 luisteraars per maand voor Radio WORM (nabij 110,000 luisteraars op jaarbasis, waarvan de helft in Nederland en de overige helft vnl. Europees, maar ook luisteraars uit USA, Rusland, Verenigde Arabische Emiraten, e.a.)

Bezoekers naar herkomst stad top 10

2023

Rotterdam 80%

Den Haag 7%

Amsterdam 3%

Schiedam 2%

Delft 2%

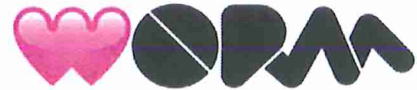
Utrecht 2%

Dordrecht 1%

Leiden 1%

Vlaardingen 1%

Arnhem 1%



BALANS PER 31 DECEMBER 2023
Na bestemming resultaat

ACTIVA

Materiële vaste activa

Inventaris en inrichting

Inrichting theater

Financiële vaste activa

Lening u/g

31-12-2023

31-12-2022

169.281

237.480

0

0

169.281

237.480

Vlottende activa

Voorraden

Vorderingen

Belastingen en premies

Liquide middelen

23.911

19.807

162.641

177.031

24.756

33.025

299.126

430.114

510.434

659.977

679.715

897.457

PASSIVA

31-12-2023

31-12-2022

Eigen vermogen

Algemene reserve

Bestemmingsreserves

16.258

16.258

185.556

207.152

201.814

223.410

Voorzieningen

23.500

29.500

Langlopende schulden

35.449

60.560

Kortlopende schulden

Kortlopende schulden

Belastingen en premies

397.248

548.461

21.704

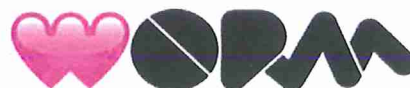
35.526

418.952

583.987

679.715

897.457



FUNCTIONELE REKENING VAN BATEN EN LASTEN

<u>BATEN</u>	2023	Begroting 2023	2022
<u>Publieksinkomsten</u>			
Recette	67.536	139.960	123.040
Uitkopen	0	15.000	4.750
Overige publieksinkomsten	1.169.681	1.338.334	1.160.539
Totaal Publieksinkomsten	<u>1.237.217</u>	<u>1.493.294</u>	<u>1.288.329</u>
Vergoedingen Co producenten	19.854	0	12.632
Overige directe inkomsten	66.340	1.500	77.001
Totaal overige directe inkomsten	<u>86.194</u>	<u>1.500</u>	<u>89.633</u>
Totaal directe inkomsten	1.323.411	1.494.794	1.377.962
Indirecte inkomsten	27.649	55.000	30.626
<u>Bijdragen uit private middelen</u>			
Private Middelen - private fondsen	65.094	80.000	15.215
Totaal bijdragen uit private middelen	<u>65.094</u>	<u>80.000</u>	<u>15.215</u>
TOTAAL EIGEN INKOMSTEN	<u>1.416.154</u>	<u>1.629.794</u>	<u>1.423.803</u>
<u>Subsidies</u>			
Totaal structureel OCW	387.200	350.259	363.274
Totaal structureel Gemeente	896.800	872.610	863.300
Totaal structureel publieke subsidie			
Totaal structurele subsidies	<u>1.284.000</u>	<u>1.222.869</u>	<u>1.226.574</u>
Incidentele publieke subsidies	<u>430.435</u>	<u>202.000</u>	<u>418.298</u>
Totaal subsidies	<u>1.714.435</u>	<u>1.424.869</u>	<u>1.644.872</u>
TOTALE BATEN	<u>3.130.589</u>	<u>3.054.663</u>	<u>3.068.675</u>
<u>LASTEN</u>			
Beheerlasten: Materiële lasten	574.269	450.380	511.455
Beheerlasten: Personeelslasten	370.350	325.861	335.212
Totaal Beheerlasten	<u>944.619</u>	<u>776.241</u>	<u>846.667</u>
Activiteitenlasten: Materiële lasten	604.867	706.695	698.489
Activiteitenlasten: Personeelslasten	1.607.343	1.586.499	1.745.861
Totaal Activiteitenlasten	<u>2.212.210</u>	<u>2.293.194</u>	<u>2.444.350</u>
TOTALE LASTEN	<u>3.156.829</u>	<u>3.069.435</u>	<u>3.291.017</u>



SALDO UIT GEWONE BEDRIJFSVOERING

	<u>-26.240</u>	<u>-14.772</u>	<u>-222.342</u>
Rente baten/-lasten	233	-1.000	-2.070
Overige baten en lasten	4.411	15.772	-88.336
Totaal	<u>4.644</u>	<u>14.772</u>	<u>-90.406</u>

EXPLOITATIE RESULTAAT

-21.596	0	-312.748
----------------	----------	-----------------

Het resultaat wordt als volgt verdeeld

	<u>2023</u>	<u>2022</u>
Onttrekking bestemmingsreserve Ubik Cash	3.720	3.720
Onttrekking bestemmingsreserve Terras		0
Onttrekking bestemmingsreserve Website	1.012	1.012
Onttrekking bestemmingsfonds Corona	16.864	308.016
Toevoeging bestemmingsfonds Corona		
Onttrekking Algemene reserve		
Totaal	<u>21.596</u>	<u>312.748</u>



ALGEMENE TOELICHTING

AARD DER BEDRIJFSACTIVITEITEN

De stichting stelt zich ten doel het bevorderen, uitdragen, stimuleren, aanbieden en begeleiden van culturele activiteiten vanuit de verschillende kunstdisciplines, waarvan het ontwikkelend en eigentijds karakter zo veel mogelijk voorop staat. Dit ter stimulering en aanvulling van het, met name Rotterdamse, culturele leven.

GRONDSLAGEN VAN WAARDERING EN RESULTAAT BEPALING

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen aanschaffingswaarde.

Op de materiële vaste activa wordt lineair afgeschreven waarbij de afschrijvingstermijn is gebaseerd op de geschatte economische gebruiksduur rekening houdend met een eventuele restwaarde.

Afschrijving

Gebouwen en terreinen

%
10 - 20

Inventarissen

10 - 20

Kantoorapparatuur

33

Voorraden

De voorraden worden gewaardeerd tegen kostprijs of lagere marktwaarde.

Vorderingen

Deze worden voor de nominale waarde verantwoord, onder aftrek van een voorziening voor dubieuze vorderingen. Vorderingen worden bij eerste verwerking gewaardeerd tegen de reële waarde van de tegenprestatie, inclusief de transactiekosten indien materieel. Vorderingen worden na eerste verwerking gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs. Voorzieningen wegens oninbaarheid worden in mindering gebracht op de boekwaarde van de vordering.

Liquide middelen

Liquide middelen bestaan uit kas en banktegoeden. Liquide middelen worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

Reserves en fondsen

Bestemmingsreserves

De bestemmingsreserves zijn reserves met een beperkte bestedingsmogelijkheid, waarbij de beperking door het bestuur is aangebracht. De aard van de bestemmingsreserves wordt later toegelicht.

GRONDSLAGEN VOOR DE BEPALING VAN HET RESULTAAT

De baten worden voorzover niet anders vermeld, toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

In de rekening van baten en lasten zijn de resultaten van de verschillende lasten- en baten componenten van de producties en projecten opgenomen. Het saldo van nog doorlopende producties wordt in de balans opgenomen.

De stichting is niet onderworpen aan de vennootschapsbelasting.

Verslaggeving

Bij het opstellen van de jaarrekening zijn de normen, die worden gesteld in de richtlijn 640 organisaties zonder winststreven (Raad van de Jaarverslaggeving) en de Wet Normering Topinkomens (WNT) voor zover mogelijk nageleefd.



TOELICHTING OP DE BALANS

MATERIËLE VASTE ACTIVA

De afschrijving is gebaseerd op de volgende uitgangspunten:

- vanaf moment van ingebruikneming;
- over de inrichting en inventaris wordt 20% afgeschreven
- over de verbouwing wordt 10% afgeschreven
- over de apparatuur wordt 20% en 33,33% afgeschreven

	Inrichting theater euro
Historische kostprijs	2.485.028
Cumulatieve afschrijvingen	2.247.548
Boekwaarde 1-1-2023	237.480
Investerings	17.332
Desinvesteringen	
Desinvesteringen afschrijving	
Afschrijvingen	85.531
Boekwaarde 31-12-2023	169.281
Historische kostprijs	2.502.360
Cumulatieve afschrijvingen	2.333.079
Boekwaarde 31-12-2023	169.281
Verzekerde Waarde	

Investerings:

Schrob zuig machine + lader	3.405
Rookmelders	2.121
Aanpassingen aan de verwarming	9.260
Projectie doek - Lev Tec	1.175
Overige	1.371
Totaal	17.332



TOELICHTING OP DE BALANS

VLOTTENDE ACTIVA

Omschrijving	31-12-2023	31-12-2022
Voorraad	21.885	18.130
Emballage	2.026	1.677
Totaal voorraden	23.911	19.807

VORDERINGEN

Omschrijving	31-12-2023	31-12-2022
Debiteuren	13.289	17.230
Voorziening dubieuze debiteuren	-2.268	-5.296
<u>Subsidie vorderingen</u>		
Fonds 21 - Thais Di Marco Goldfish		3.750
Mondriaan		
NFPK - Podium Start regeling	34.375	
<u>Overige vorderingen</u>		
Vooruitbetaalde kosten	92.136	102.457
Te ontvangen baten	24.909	58.690
Borg	200	200
Overige vorderingen		
Totaal vorderingen	162.641	177.031

1) Van de vorderingen is op 31 december 2022 € 8.085 ouder dan 90 dagen waarvan voor €2,268 een voorziening is getroffen.

2) Vooruit ontvangen subsidie voor 2024.

LIQUIDE MIDDELEN

Omschrijving	31-12-2023	31-12-2022
Kas	14.529	15.350
Rabobank	284.597	414.764
Totaal	299.126	430.114

Belastingen

Omschrijving	31-12-2023	31-12-2022
BTW	24.756	33.025
Totaal	24.756	33.025



TOELICHTING OP DE BALANS

EIGEN VERMOGEN

<u>Algemene reserve</u>	31-12-2023	31-12-2022
1-jan	16.258	16.258
Mutaties:		
Resultaat		0
Totaal	<u>16.258</u>	<u>16.258</u>

OVERIGE BESTEMMINGSRESERVES

<u>Bestemming reserves corona</u>	31-12-2023	31-12-2022
Saldo 1-1	194.702	502.718
Toevoeging	-16.864	-308.016
Totaal	<u>177.838</u>	<u>194.702</u>

Bestemming reserves ubik-horeca-zaal-publiciteit

	31-12-2023	31-12-2022
Saldo 1-1	12.450	17.182
onttrekkingen	4.732	4.732
Totaal	<u>7.718</u>	<u>12.450</u>

Voor diverse investeringen is een subsidie verkregen die in een bestemmingsreserve is gestort. Jaarlijks wordt per onderdeel een vast bedrag onttrokken.

VOORZIENINGEN

<u>Voorziening groot onderhoud</u>	31-12-2023	31-12-2022
Saldo 1-1	29.500	30.000
onttrekkingen	6.000	500
Totaal	<u>23.500</u>	<u>29.500</u>

Deze voorziening is voor de vervanging van de lift. In 2022 heeft deze vervanging plaatsgevonden. Jaarlijks wordt er € 6.000 onttrokken.

LANGLOPENDE SCHULDEN

		31-12-2023	31-12-2022
Investeringssubsidie CASH UBIK	1)	18.750	26.250
Investeringsbijdrage Technische apparatuur	2)	0	4.094
Brouwer voor 2024 tm 2027	3)	12.500	16.667
Lening van Duijnen 2024	4)	0	4.209
Lening Cultuurfonds	5)	4.199	9.340
		<u>35.449</u>	<u>60.560</u>

1) Dit is een subsidie voor de dekking voor de verbouwing van het Ubik pand. Jaarlijks wordt er € 7.500 naar het resultaat geboekt.

2) In 2019 heeft het Prins Bernhard Fondsen bijdrage gegeven voor de aanschaf van Technische Apparatuur. In 2019 en 2020 is de apparatuur voor een bedrag van € 84.036 aangeschaft. In 2023 is het laatste deel van 4094 onttrokken.

3) In 2022 is het contract met Gulpen bier verlengt tm 2027. Onderdeel van deze overeenkomst is een eenmalige storting van €25.000,- voor 2022 tm 2027. €12.500 is voor 2025 tm 2027.

4) Bij de Firma Van Duijnen is een nieuwe tap installatie gekocht voor €11.850,-. De aflossing is 1 maal per



TOELICHTING OP DE BALANS

KORTLOPENDE SCHULDEN

Omschrijving	31-12-2023	31-12-2022
Crediteuren	136.370	158.807
Vakantiegeld	26.350	33.998
Pensioenfonds	37.000	55.875
Overlopende Passiva	86.405	68.290
Noodmaatregel Overbrugging Werkgelegenheid (NOW)	31.722	78.429
<u>Vooruit ontvangen subsidies</u>		
European Education and Culture Executive Agency - Spectral	79.401	103.918
Prins Bernhardfonds		20.000
NFPK - Nieuwe Makers		29.144
Totaal	397.248	548.461

BELASTINGEN EN PREMIES

	31-12-2023	31-12-2022
Loonheffing	21.704	35.526
	21.704	35.526

Dit betreft de loonheffing over de maand december en de Werkkosten Regeling over 2023.

NIET UIT DE BALANS BLIJKENDE RECHTEN EN VERPLICHTINGEN

Meerjaren subsidie 2021-2024

Door de Gemeente Rotterdam is voor een periode van 4 jaar (cultuurnota periode 2021-2024) subsidie toegekend. Het subsidiebedrag wordt per jaar beschikt.

Door het Ministerie van O.C. en 'W is eveneens voor een periode van 4 jaar subsidie toegekend. De nog niet verantwoorde baten zijn als volgt:

Gemeente Rotterdam

2024

Totaal Gemeente Rotterdam

956.800

Ministerie van OCW

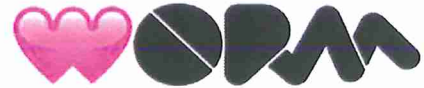
2024

Totaal Ministerie OCW

387.200

Huurcontract pand worm

Worm is een huurcontract aangegaan met de Nadruk 2 B.V. voor een periode van 4 jaar. De huurovereenkomst wordt na het verstrijken van deze periode verlengd voor een duur van 4 jaar. Jaarlijks wordt de huur geïndexeerd. De vastgestelde huurprijs over 2023 bedraagt € 140.654.



TOELICHTING OP DE REKENING VAN BATEN EN LASTEN

	2023	Begroting 2023	2022
<u>DIRECTE OPBRENGSTEN</u>			
<u>Publieksinkomsten</u>			
Recette	67.536	139.960	123.040
Uitkoop			4.750
Horeca	1.169.681	1.338.334	1.160.539
Overige publiek inkomsten			
Totaal publieksinkomsten	<u>1.237.217</u>	<u>1.478.294</u>	<u>1.288.329</u>
Overige directe inkomsten			
Bijdrage	19.854		12.632
Huur zalen	65.840	1.500	64.855
Overige directe inkomsten	500		12.146
Totaal overige inkomsten	<u>86.194</u>	<u>1.500</u>	<u>89.633</u>
<u>INDIRECTE INKOMSTEN</u>			
Verhuur Ruimte	12.600	50.000	12.600
Overige indirecte opbrengsten	<u>15.049</u>	<u>5.000</u>	<u>18.026</u>
Totaal indirecte inkomsten	<u>27.649</u>	<u>55.000</u>	<u>30.626</u>
Bijdragen uit private middelen			
Prins Bernhardfondscultuur - OPA	4.094		4.715
Prins Bernhard Cultuurfonds - Marketing	20.000		10.000
Prins Bernhard Cultuurfonds - Lift	6.000		500
Stichting Doen -	15.000		
Amarte Fonds -	20.000		
Overige Private Fondsen		80.000	
	<u>65.094</u>	<u>80.000</u>	<u>15.215</u>
<u>Structureel Gemeente</u>			
Gemeente Rotterdam	754.800	740.520	726.300
Gemeente Rotterdam BKV	134.500	132.090	129.500
Gemeente Rotterdam Ubik	7.500		7.500
	<u>896.800</u>	<u>872.610</u>	<u>863.300</u>
<u>Structureel publieke subsidie overige</u>			
Ministerie van OCW	387.200	350.259	363.274
	<u>387.200</u>	<u>350.259</u>	<u>363.274</u>
Totaal structureel	<u>1.284.000</u>	<u>1.222.869</u>	<u>1.226.574</u>



TOELICHTING OP DE REKENING VAN BATEN EN LASTEN

<u>Incidentele publieke subsidies</u>	<u>2023</u>	<u>Begroting 2023</u>	<u>2022</u>
NFPK - Podium Start regeling	36.745		36.352
Gemeente Rotterdam - Noodsteun inflatie/energie	352.650		
Fonds Cultuur Participatie - Phil E			11.111
Fonds Cultuur Participatie - Luca Maxim			24.347
Nederlands Letterfonds - A Ganna			9.800
Stimuleringsfonds Reg Feedback		42.000	
Fonds Podium Kunsten - Nieuwe Makers	9.644		43.718
Fonds Podium Kunsten - REIO			10.385
European Education an Culture Executive Agency - The Pop Venue	24.517	45.000	29.226
Ministerie van OC en W - corona steunfonds			201.600
European Education an Culture Executive Agency - Spectral		60.000	18.209
Amsterdams Fonds voor de Kunst - Thais Di Marco - Goldfish			18.550
Fonds 21 - Thais Di Marco Goldfish			15.000
Diverse fondsen	6.879	55.000	
Totaal incidentele publieke subsidies	<u>430.435</u>	<u>202.000</u>	<u>418.298</u>



TOELICHTING OP DE REKENING VAN BATEN EN LASTEN

			Begroting			
	FTE's	2023	FTE's	2023	FTE's	2022
<u>BEHEERLASTEN PERSONEELSLASTEN</u>						
<u>Personele lasten</u>						
Directie	0,84	37.394	1,00	84.078	0,97	85.710
Financiële zaken	1,05	51.094	0,84	38.248	0,88	39.218
Bedrijfsvoering	0,65	30.776	1,05	43.067	1,11	46.769
Algemeen Zaken	0,32	15.421	0,32	12.920	0,32	14.658
Stagiaires	6,16	15.077	0,42	10.808	4,46	9.518
beheer en schoonmaken	1,32	44.929	1,42	44.109	1,58	44.414
Freelance/ZZP directie		97.410				
Overige Freelance/ZZP				8.000		
<u>Overige personeelskosten</u>						
Eigen verbruik		35.818		65.250		40.141
Overige personeelskosten		42.431		19.381		54.784
Uitkering ziektegeld				0		
Totaal beheerlasten: personeelslasten	<u>10,34</u>	<u>370.350</u>	<u>5,05</u>	<u>325.861</u>	<u>9,32</u>	<u>335.212</u>

			Begroting			
	2023		2023		2022	
<u>Beheerlasten: materiële lasten</u>						
<u>Huisvestingskosten</u>						
Huur Worm	140.654		135.000		135.302	
Huur UBIK	84.519		87.000		81.303	
Huur kubus en Wielewaal	1.000		2.000		1.500	
Gas/licht/water/service kosten	99.783		60.000		66.327	
Onroerend zakenbelasting	2.115		2.525		2.000	
Schoonmaken	26.717		24.000		28.666	
Onderhoud gebouwen	27.595		15.300		24.495	
Overige huisvesting	0		0		0	
Afschrijvingen	42.399		26.957		33.125	
Overige Huisvestinglasten	1.935		400		1.964	
Totaal beheerlasten: materiële lasten	<u>426.717</u>		<u>353.182</u>		<u>374.682</u>	

Kantoorkosten

kantoorkosten	2.566		4.500		2.539	
Klein kantoor apparatuur	2.876		2.700		9.022	
ICT/telecom	10.237		6.120		8.342	
Contributies en abonnementen	29.873		12.000		25.174	
Administratieve assistentie	23.086		17.000		21.553	
Accountantskosten	46.000		22.000		39.060	
Verzekeringen	25.740		13.000		13.421	
Advieskosten	0		2.500		5.691	
Bankkosten	7.011		6.500		9.450	
Representatie	731		3.000		423	
Overige kantoorkosten	-4.388		5.200		-2.205	
Afschrijvingen	3.820		2.678		4.303	
Totaal beheerlasten: materiële lasten	<u>147.552</u>		<u>97.198</u>		<u>136.773</u>	



TOELICHTING OP DE REKENING VAN BATEN EN LASTEN

	2023		Begroting 2023		2022	
<u>Activiteiten: Personeelslasten</u>						
Artistieke staf	2,55	143.387	2,42	115.376	2,23	115.282
Publiciteit	1,87	88.845	1,47	61.400	1,80	79.495
Techniek en productie	3,78	159.923	6,00	248.828	5,62	222.955
Pirate bay	0,21	7.892	0,21	7.655	0,22	14.582
Horeca bedrijfsleiding	2,38	117.277	1,95	94.560	2,14	103.714
Horeca oproepkrachten	12,22	444.802	11,16	342.912	16,15	523.036
Vrijwilligers		1.465		32.000		3.525
Honoraria/Gage		213.071		402.804		331.768
Techniek extern		131.437		50.000		99.946
Programmeurs		84.654		19.800		68.268
Publiciteit				15.000		
zzp'ers		148.272		112.164		119.411
Security		38.058		60.000		47.047
beveiliging		28.260		24.000		16.832
Totaal activiteitenlasten: personeelskosten	<u>23,01</u>	<u>1.607.343</u>	<u>23,21</u>	<u>1.586.499</u>	<u>28,16</u>	<u>1.745.861</u>

De leden van de Raad van Toezicht zijn onbezoldigd.

De sociale lasten (€ 163.069) zijn bij de salariskosten inbegrepen. Met ingang van 1 januari 2021 is Worm deelnemer aan het Pensioenfonds Bibliotheken (POB). De pensioenpremie over 2023 is € 139,624.

Gegevens naar aanleiding van de WNT

De WNT is van toepassing op Stichting WORM. Het voor Stichting WORM toepasselijke bezoldigingsmaximum is in 2023 € 223.000 en in 2022 € 216.000. Dit betreft het algemeen bezoldigingsmaximum voor topfunctionarissen volgens de WNT-artikel 2.3. In onderstaande tabel zijn de bezoldigingsmaximum naar rato van de omvang van het dienstverband toegerekend.

Bedragen x € 1

Functie(s)

J. Brands

J. Gijsen

	<u>2023</u>	<u>2022</u>	<u>2023</u>	<u>2022</u>
		1/1 - 31/10	1/01 - 30/04	1/11 - 31/12
Duur dienstverband				
Omvang dienstverband (in fte)		1,00	0,84	0,84
Gewezen topfunctionaris		nee	nee	nee
Echte of fictieve dienstbetrekking		echt	echt	echt
Individueel WNT-maximum		<u>180.000</u>	<u>62.440</u>	<u>30.240</u>
Bezoldiging				
Beloning		55.215	29.854	12.542
Beloningen betaalbaar op termijn		6.787	4.011	1.610
Subtotaal		<u>62.002</u>	<u>33.865</u>	<u>14.152</u>
-/- Onverschuldigd betaald bedrag		0	0	0
Totaal bezoldiging		<u>0</u>	<u>33.865</u>	<u>14.152</u>



TOELICHTING OP DE REKENING VAN BATEN EN LASTEN

Het voor Stichting WORM toepasselijke bezoldigingsmaximum is in 2023 € 29.500 per kalendermaand voor de eerste zes kalendermaanden van de functievervulling en € 22.400 per kalendermaand voor de zevende tot en met de twaalfde kalendermaand van de functievervulling. Dit betreft het algemeen bezoldigingsmaximum voor topfunctionarissen volgens het Uitvoeringsbesluit WNT-artikel 4. In onderstaande tabel zijn de bezoldigingsmaximum naar rato van de omvang van het dienstverband toegerekend.

<u>Bedragen x € 1</u>	<u>L. Boer</u>		<u>P. van Raalte</u>	
Functie(s)	<u>2023</u>	<u>2022</u>	<u>2023</u>	<u>2022</u>
Duur dienstverband	27-3 - 31-5		15/5 - 31/12	
Omvang dienstverband (in fte)	0,84		0,84	
Gewezen topfunctionaris	nee		nee	
Echte of fictieve dienstbetrekking	fictief		fictief	
Individueel WNT-maximum	<u>52.757</u>		<u>186.312</u>	
Bezoldiging				
Beloning	21.675		73.185	
Beloningen betaalbaar op termijn	0		0	
Subtotaal	21.675		73.185	
-/- Onverschuldigd betaald bedrag	0		0	
Totaal bezoldiging	<u>21.675</u>		<u>73.185</u>	<u>0</u>

Het aantal formatieplaatsen van de stichting is per balansdatum op de volgende manier ingevuld:

	<u>2023</u>	<u>2022</u>
<u>Functie</u>	<u>regulier in fte</u>	<u>regulier in fte</u>
Directie	0,28	0,97
Bedrijfsvoering	0,65	1,11
Financiële zaken	1,05	0,88
Algemeen Zaken	0,32	0,32
Beheer en onderhoud	1,32	1,58
Artistiek personeel	2,55	2,23
Publiciteit personeel	1,87	1,80
Techniek en productie personeel	3,78	5,62
Pirate bay personeel	0,21	0,22
Horeca bedrijfsleiding	2,38	2,14
Horeca oproepkrachten	<u>12,22</u>	<u>16,15</u>
	26,63	33,02
Stagiaires	<u>6,16</u>	<u>4,46</u>
Totaal	<u>32,79</u>	<u>37,48</u>



TOELICHTING OP DE REKENING VAN BATEN EN LASTEN

	2023	Begroting 2023	2022
<u>Activiteitenlasten: Materiële lasten</u>			
<u>Programmakosten</u>			
Reis en verblijfkosten	50.506	30.000	52.055
eigen verbruik artiesten	27.712	50.000	25.230
MSP kosten	3.630	7.000	6.005
BUMA/Contributies podium	7.242	5.000	7.511
Onderhoud apparatuur/werkplaats	1.967	4.000	1.294
Huur Lockers	7.326	1.500	
Bijdrage	0		37.566
Techniek/Huur apparatuur	20.084	56.400	23.239
Afschrijvingen	30.665	41.895	33.738
Overige materiaalkosten	10.975	33.500	43.329
<u>Publiciteit</u>			
publiciteit	26.430	40.000	35.118
<u>Horeca</u>			
Inkoop horeca	366.558	397.900	380.568
Overige kosten horeca	43.123	23.500	44.986
Afschrijvingen	8.649	16.000	7.850
Totaal activiteitenlasten: materiële lasten	<u>604.867</u>	<u>706.695</u>	<u>698.489</u>



Bepalingen omtrent resultaatbestemming

Het exploitatie resultaat van € 21596,- is vooruitlopend op het bestuursbesluit als volgt verdeeld:

Onttrekking bestemmingsreserve Ubik Cash	3.720
Onttrekking bestemmingsreserve Website	1.012
Onttrekking bestemmingsfonds Corona	16.864
Onttrekking Algemene reserve	
	<u>21.596</u>

